

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De civitate dei

Augustinus, Aurelius

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Liber I]

[urn:nbn:de:bsz:31-313420](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313420)

Aurelij Augustini hispanensis
episcopi in libros de ciuitate dei ar
gumentu operis totius ex libro re
tractationum.

Iterea cum roma go
thoꝝ irruptione: agen
tiu sub rege thalarico
atqꝫ ipetu magne cla
dis euerfa est: eiꝰ euer
sioneꝝ deoꝝ falsoꝝ mu
toruꝝ cultores: quos
vfitato nomine paga
nos vocamus: in xpianam religio
nem referre conantes: solito acer
bius ⁊ amariꝰ deũ verum blasphe
mare ceperunt Unde ego ex arde
scens zelo domos dei: aduersus eo
ru blasphebias vel errores: libros
de citate di scribere institui Qd o
pus per aliquot annos me tenuit:
eo qꝫ alia multa intercurrerant: q̄
differre non oporteret: ⁊ me prius
ad soluendum occupabãt. Hoc au
tem de ciuitate dei grande opꝰ tan
dem .xxij. libris est terminatu: quo
rum quinqꝫ primi eos refellũt qui
res humanas ita prosperari volũt
vt ad hoc multoꝝ deoꝝ cultum
quos pagani colere consueuerunt
necessariũ eẽ arbitrentur: ⁊ qꝫ pro
hibentur mala isto exoriãtqꝫ abũ
dare contendunt. Sequentes au
tem quinqꝫ aduersus eos loquun
tur qui fatentur hec mala: nec de
fuisse vnqꝫ: nec de futura mortali
bus ⁊ ea nunc magna: nũc parua:
locis: tempibus: psonisqꝫ variari.
Sed deoꝝ multoꝝ cultũ quo
eis sacrificatur: ppter vitã pꝰ mor
tem futuram esse vtilem disputant
Ihis ergo .x. libris due iste vane opi
niones christiane religioni aduer
sarie refellunt. Sed ne quisqꝫ nos
aliena tantum redarguisse: nõ au
tem nostra asseruisse reprebende
ret: id agit pars altera operis hu
ius: que .xij. libris cõtinetur. Quã
qꝫ vbi opus est: ⁊ in prioribꝰ .x. que
nostra sunt asseramus: ⁊ in .xij. po
sterioribus redarguamus aduer
sa. Duodecim ergo librorum seqn
tium primi quattuor continent ex
ortum duarum ciuitatum quarum

est vna dei: altera huius mudi. Se
cundi quattuor: excursum earum
seu procursum. Tertij vero qui et
postremi debitos fines. Ita omnes
xxij. libri cum sint de vtraqꝫ ciuita
te pscripti: titulum tñ a meliore ac
ceperunt: vt de ciuitate dei potius
vocarentur. In quorum decimo li
bro non debuit pro miraculo poni
in abrae sacrificio flammam celitꝰ
factam inter diuisas victimas cu
currisse: quoniam hoc illi in visione
monstratu est. In .xvij. libro qd di
ctum est de samuele non erat de fi
lijs aaron: dicendum potius fuit:
non erat filius sacerdotis. Filios
quippe sacerdotum defuncti sacer
dotibus succedere magis legitimi
moris fuit. Nam in filijs Aaron re
peritur pater samuelis: sed sacer
dos non fuit: nec ira in filijs: vt euz
ipse genuerit aaron: sed sicut om
nes illius populi dicuntur filij isrl.

Incipiũt capitula libri primi de
ciuitate dei beati augustini epi.

- i De aduersarijs nois christi
quibus in vastatione vr
bis propter christum bar
bari pepercerunt victis.
- ii De nulla vnqꝫ bella ita gesta
sunt vt victores ppter de
os eorum quos vicerant
parcerent victis
- iii De imprudenter romani de
os penates qui troiam cu
stodire non poterant sibi
crediderunt pfuturos.
- iiii De asylo iunonis in troia q
neminem liberauit a gre
cis: ⁊ basilicis apostolorũ
que omnes ad se cõfugie
tes a barbaris defendert
- v De generali consuetudine
hostium victas ciuitates
euertentiũ quid cato sen
serit.
- vi De ne romani quidem itav
las ceperunt ciuitates vt
in templis earum parce
rent victis.
- vii De in euerfione vrbis q̄ aspe
re gesta sunt de consuetu

Libor

- dine acciderint belli que vero clementer de potentia prouenerint nominis christi.
- vij De comodis atq; incommodis q; bonis ac malis pleb; r; q; comunia sunt
- ix De causis correctionum propter q; r; boni r; mali pariter flagellantur.
- x De sanctis in amissione rer; temporalis nihil pereat.
- xj De fine temporalis uite siue longioris siue breuioris.
- xij De sepultura humanor; corporum que christianis etiam si fuerit negata nil adimit.
- xij Que sit ratio sanctorum corporum sepeliendi.
- xij De captiuitate sanctor; qui bus nunq; diuina solatia defuerunt.
- xv De regulo in quo captiuitatis ob religionem etiam spote tolerande extat exemplum q; tamen illi deos colenti prodesse non potuit.
- xvj An stupris que etiam sanctorum forte virginum e; passa captiuitas contaminari poterit virtus animi si ne voluntatis assensu.
- xvij De morte voluntaria ob meritum pene siue dedecoris.
- xvij De aliena violentarum libidine quaz in oppresso corpore mens inuita ppetit.
- xix De lucretia que se ob illaruz sibi stuprum pemit.
- xx Nullaz esse auctoritate que christianis i; qualibet causa ius voluntarie nec; attribuat.
- xxj De interfectionib; hominuz que ab homicidij crimine excipiuntur.
- xxij Nunq; possit mors voluntaria ad magnitudinem animi pertinere.
- xxij Quale exempluz sit catonis qui se victoriam cesar; non ferens interemit.
- xxij In ea virtute qua regul; catone pstantior fuit: multo magis emineant christiani.
- xxv De peccatum non per peccatum debeat declinari.
- xxvj De his que fieri non licet cum a sanctis facta noscuntur qua ratione facta credenda sint.
- xxvij An propter declinationem peccati mors spontanea appetenda sit.
- xxvij Quo iudicio dei in corpora continentium libido hostilis peccare pmissa sit.
- xxix Quid familia christi respondere debeat infidelib; cum exprobrant q; eaz a furore hostium non liberauerit christus.
- xxx De pudendis prosperitatibus affluere velint qui de christianis temporibus conueruntur.
- xxxj Quibus vicioruz gradibus aucta sit in romanis cupiditas regnandi.
- xxxij De scenicozum institutione ludorum.
- xxxij De vitis romanorum quos patrie non correxit euersio.
- xxxij De clementia dei que vrbis excidium temperauit.
- xxxv De latentibus inter impios ecclesie filijs: r; de falsis intra ecclesiam christianis.
- xxxvj De quibus causis sequenti disputatione sit differendum.

Sacre pagine pfectoz ordinis pdicatorum Thomae Valois et Nicolai trivet in libros beati Augustini de civitate dei Lomenaria feliciter inchoant

Luminis impetus letificat civitatem dei ps. xlvi. Fons sapientie verbum dei residens in excelsis per dona sua pcedens. in quatuor capitula se divisit. In quatuor flumina. de quibus scribitur Eccl. xlii. Ego sapientia effudi flumina. dum mentibus quatuor doctorum ecclesie. quibus specialiter in expositione sacre scripture contulit principatum copiosissime aquas sapientie salutaris infudit. quas non mirabili dispositione sic per spiritum suum distribuit. quod antonomastice per quandam excellentiam. sensum historicum beato Hieronymo. sensum morale seu tropologicum beato Gregorio. sensum allegoricum beato Ambrosio. sensum vero anagogicum beato Augustino commisit. Inter quos sensus anagogicus. id est sursum ducens videlicet ad superna. prerogativa obtinet dignitatis. Propter quod beato Augustino specialiter convenit. iuxta illud Eccl. xlvii. Impletus est quasi flumen sapientia. Nam quemadmodum beatus Johannes evangelista alios evangelistas. sic et beatus Augustinus ceteros doctorum antecellit. Quamvis igitur pdicta flumina quatuor ab altitudine montium eternorum descendat cum impetu. et ideo necesse sit de eis illud ps. verificari. Eleuauerunt flumina dñe. eleuauerunt flumina vocem suam. flumina quatuor cuius nomen est ephraim. quod interpretatur frugifer. id est doctrina beati Augustini quasi ab altiori pueniens quo ad libros de civitate dei ab ipso conscriptos. per civitatem sanctam hierusalem. id est ecclesiam militantem decurreret. venit cum impetu fontis. cuius impetus civitatem dei letificat. non solum quia potum suavissimum sibi prestat. sed etiam quia contra impugnatores hostiles ipsam protegit et defendit. Propter hoc enim adversario huius civitatis dici potest illud Eccl. iiii. Noli resistere contra faciem potentis. et ne coneris contra iterum fluminis. Cum ergo sint huius fluminis aque suavissime et salubres. et iuxta huius civitatis sanctissime multos hoc certat. quod accessus ad eas precipue in primis. et libris multum videretur difficilis. Nam fluvius ipse quasi puteus altus est. et in quo hauriant pauci habent. Propter quod ego frater Thomas ordinis predicatorum. Anglicus natione cupiens prefatam difficultatem saltem per parte auferre. et de predicto fluvio haurire volentibus. accessum facile preparare. confusus in eius auxilio qui profunda fluviorum scrutatur et abscondita. producit in lucem. expositiones quandam super x. libros primos de civitate dei

in quibus est maior obscuritas quam in sequentibus. propter historiarum et fabularum multitudinem paucis notam composui. loca planiora transilientis. obscuritatibus vero magis insisto. premittes quedam quasi penialiter. que ad intelligentiam dictorum librorum necessaria videntur. Quorum quedam pertinent ad causam ipsorum effectivam. quedam vero ad eorum materiam et procedendi modum seu formam. Circa vero causam effectivam librorum de civitate dei sciendum est quod beatus Augustinus sicut colligi potest ex his que ipsemet dicit infra libro. xii. capitulo vltimo. libros de civitate dei scripsit circa annum a missione spiritus sancti. cccc. xxi. Causa vero que movit ipsum ad scribendum fuit ut reprimeret blasphemias contra christum insurgentes propter hoc quod temporibus christianorum urbs romana a gothis capta fuit. Et propter alia mala que tunc urbi quasi alibi etiam extra urbem christianis per gentem gothorum sunt illata. Ob hoc enim multi contra christum et nomen christianum insurrexerunt. et cultum falsorum deorum cultui christiano prefererunt. asserentes quod dum populus romanus cultum multorum deorum fuerat deditus. non est passus talia qualia tempore christiano a gothis. Ut autem premissa et ea de quibus beatus Augustinus in libro de civitate dei facit mentionem plenius intelligant. ponam prefate captivitatis urbis historiam quam persequuntur Paulus diaconus in libro. xii. historie romanorum. et Orosius libro. vii. de oratione mundi. Est autem imprimis sciendum quod secundum Isidorum libro. ix. etymologiarum. gens gothorum est gens fortis et bellicosa. composita nomine ardua et armorum genere terribilis. Et secundum eundem libro. xii. gothia est pars europae prope daciam. Cuius populus gothi appellantur. qui secundum papiam. gere. et olivum appellabantur. Hi vero secundum Orosium tempore valentis imperatoris qui fuit annus de sedibus suis expulsus per hunos venerunt in italiam in multitudine copiosa ut sibi acquirerent novas sedes. Erant autem ipsorum duo reges. quorum unus fuit scira genere et infidelis. radagaisus nomine. habens sub se ducta milia gothorum. qui ut moris erat huius gentis diis suis defoverat omnem sanguinem romanorum. Eo igitur urbi imminente. fit omni paganorum in urbem concursus dicentium hunc hostem potentem esse. non solum copia virosum. verum etiam maxime presidio deorum. Urbem vero idcirco destitutam esse auxilio et in brevi guturam quod deos et sacra deorum perdidit. In tantum vero agitur quere la. quod de diis in urbem reducendis et eorum sacris renouandis inter se tractat. servent in tota urbe blasphemie. et nomen christi tanquam lues aliqua istorum temporum lacerat. Et tunc misericorditer egit deus ut predictus rex cum suo exercitu divino nutu territus in motes vel salanos coactus est. ubi secundum eos qui natus referunt ipse cum ducentis milibus in motis iugo asperissimo est conclusus sic

1. Iohannem aug. ad rober. li. 8. civitate dei est.

capitulum 20. come a gothis

Liber

ab effusione sanguinis christianis edentibus
et ibidentibus et ladentibus christianis. ipsi
boites laborantes esurie. siti et frigore sunt
confecti. rege eorum capto et in vinculis retento
pauli per et postmodum interfecto. et qui
des finis huius regis gothorum. s. radaga-
stus fuit. Alter vero rex gothorum bala-
ricus nomine christianus fuit. ac timore dei mi-
tis iudicis. et ab honore tunc imperatoris admo-
duo catholico sedes quo cum suo exercitu posi-
set consistere cepit. Cum imperator gallias con-
cessit. Quia ad gallias pergeret et apud pul-
lentiam aliquantulum resideret. Stilico comes
cupiens gothos. aggredi. pagano ductu bel-
li summa commisit et sacro die pasce gothis mi-
litali suspicantibus super eos irruit. magnaque
prece eorum perstravit. Nam primum turbati et eris
propter religionem cesserunt. sed demum ar-
ma arripuerunt. viciorumque per exercitum stilico-
mis prosterunt. Nec mox iter inceptum dese-
reres romam redire contendunt. et cuncta per-
que transiunt. igne ferro que vastantes yn-
bem capiunt et incendunt. Paulus tamen urbs
incenderetur preceptum erat regis. ut si qui
in sancta loca precipue sanctorum petri et
pauli ecclesias fugissent. securi inuolantur
esse sinerentur. Deinde quantum possente
in sanguine temperarent. Septima est itaque
roma anno. M. L. lxxij. a conditione sua.
id est circa annum domini. cccc. xij. die vero
tertia postquam gothi urbem ceperant ab urbe
discedunt sacro aliquantulum domorum incen-
dit. sed non tanto quanto olim a romano
imperatore nerone factum fuit. Deinde
vero per campantiam. lucaniam et pucianam
strage bæccantes in ciuitatem regium diebus
peruenerunt. ubi in siciliam ascensus nauibus
dum cuperent. transire. passi nauis
fragium plurimum perdidit. Halaricus
vero rex eorum dum quid acturus esset delibe-
raret. morte subita defunctus est. quem in su-
mme uasculo nomine cuius alucum gothi di-
tinauerant captiuorum cum opibus multis
sepelirunt. Et in locus ille notus esset lar-
boxe expleto captiuos ceteringunt. Regem
vero sibi constituunt ad alium balarici affi-
nem seu propinquum. cum quo romam refer-
runtur. Et quod in urbe residuum fuerat mo-
re locustarum eradunt. auferentes inde so-
rorem imperatoris honorij que fuit theodo-
sij magni filia nomine placidam. quam sibi
attaulus in foro iulij matrimonio copula-
uit ad magnam commodum rei publice ut post-
modum patuit in effectu. Nam mariti ani-
mum ingenio suo et subtilibus argumentis
ad hoc inflexit ut pacem periret romanis. imo
et pro defendenda romana re publica vires
gothorum impendere propterea nam pro
ut ipsemet solebat referre cum multa experi-
entia probasset videlicet gothos nullo modo
posse parere legibus propter effrenatam
barbaricam. neque reipublicam esse posse ele-
gisse. ut saltem gloriam sibi de restituendo

in integrum romano nomine et augendo go-
thorum viribus quereret. quamuis prius ar-
denter inuadisset ut deleto nomine romano
rum. gothorum esset imperium sicque voca-
retur. qui postmodum in gallias proficiscens
apud barchinonam fraude suorum diem
clausit extremum. Premissa de duobus
regibus prefatis gothorum ac malis per eos
illatis. de hispanis pauli diaconi et orosij ex-
traxi. De quibus malis facit augustinus in
dictis libris sepius mentionem. ostendens
quod multa peiora passi sunt romani cum dedi-
ti essent cultui deorum multorum. et ideo non
debere eos propter dicta mala blasphemare
nomen christi. nec preferre culturam deorum
culture vel religioni christiane unde et totus
opus augustini de ciuitate dei ut patet per
eundem libro secundo retractationem in du-
as partes diuiditur principales. In quarum
prima tractatur ciuitatem diaboli. errores va-
rios circa latram. id est diuinitatis cultum
destruendo. In secunda parte firmat ciui-
tatem dei. ipsam in vero cultu dei et fide ca-
tholica instruendo. et incipit secunda pars in
xij. libro. In prima vero parte. in decem primis li-
bris intendit augustinus per totum subvertere errores
gentilium plures deos colentium. Quorum
vero ad materiam et modum procedit in his decem
libris sciendum quod cum huiusmodi libri ordinati sunt
ad destructionem ydolatrie et confutandum erro-
res gentilium circa culturam falsorum deorum
Augustinus in eis sic procedit. Nam primo
improbat errorem ponentem quod cultus
eorum deorum confert et prodest vitis. scilicet
do improbat errorem ponentem quod talis cul-
tus prodest mortuis. Et circa improbationem
nam primi erroris laborat in quinque primis
libris. Circa improbationem vero secundum
erroris laborat in quinque libris alijs primis
quinque sequentibus. Circa improbationem
primi erroris sic procedit. quia primo osten-
dit quod urbs romana malis passa est non po-
tuit cultui vitis veri dei ascribere. Secum-
do ostendit quod bona sua seque quibus aucta est
debeat vni deo attribuire. Et continet prima
pars tres libros secunda vero duos sequen-
tes. In tribus vero primis libris sic procedit
nam in primo libro ostendit quod vastatio ur-
bis per gothos non debet ascribi religioni
christiane. sicut infideles putauerunt In se-
cundo vero libro probat quod dum falsi non cur-
rant de malis culpe ut scilicet illa prohibe-
ant. In tertio vero libro probat quod nec curant
de malis pene ut ea depellant. Primum ve-
ro liber continet triginta sex capitula. quorum
ponit principia et rangam eorum sententiarum breuium et su-
mam. vbi cum deo in capitulo quibus aliqd repe-
ro quod possit merito intellectui legentis obfusca-
re. locum illud designabo. et aperiam intentionem
augustini quantum mihi videbitur posse et debere
legenti sufficere ad intelligentiam capiendam. Et
idem in libris sequentibus obseruabo. Pri-
mus vero liber incipit hoc modo

*Modo
procedit*

Capitulum I.

Lozio
ostium
ma cu

uitatez
dei re. In isto fi
mo capitulo tan
git beatus augu
stinus duas cul
pas romanorum.
Quoz pma fuit
nimia elatio et su
pbria. Blorabaf
em se sibi orbem
subiecisse vt sub
egisse. quasi h ex
ppria virtute et n
dei nutu et dispo
sitione illud egis
set. Et ppter illa
culpa merito per
milit deo vrbem
a gothis genere vt
delicet abiecta vt
pote que ppria
sedes amiserat.
nec locu ad inba
bitadu habet va
stari. Secunda
culpa fuit eoz in
gratitudo nimia
q dicitur vastatione
sequeretur. Na
cu in dicta vasa
tione multu par
citu fuisse ciuito
et ena vrbu ppter
reuerentia nomi
nis xpiani. nihil
ominus multi eo
rum xpianis tem
poribus insulta
bant. Decigitur
quo ad sumu tot
ius capituli bre
uiter sint pstrica
b Sicut in hoc
temporum cursu
re. Hoc dicit au
gustinus q: ciui
tas dei habet du
as partes quaru
vna vocat eccle
sia militas. et alia
vocat triuphas.
sz sine mundi toi
ta erit triuphas.
c Carissime mar
cellie re Isti mar
cellio scripsit au
gustinus hos li

Aurelij augustini hipponen
sis episcopi doctoris eximij de
ciuitate dei: contra paganos li
ber primus incipit

Capitulum I.

Lozio

ssimam ciui
tate dei siue i
hoc temporuz
cursu cu inter
impios pegrinatur: ex fide vi
uens: siue i illa stabilitate sedis
eterne: qua nunc expectat per
patientia. quoad usq iusticia co
uertat in iudiciu: deiceps ade
ptura p excellentiam. victoria
ultima et pace pfecta. hoc opere
a te instituto et mea pmissione
debito: defendere ad usus eos
qui conditori eius: deos suos p
ferunt filii carissime marcelline
suscepi magnu opus et arduum
si deus adiutor noster. Na scio
quibus viribus opus sit vt per
suadeat supbis: quata sit virt
humilitatis: qua sit vt oia terre
na cacumina tepali mobilitate
nutria. no humano ysurpata
fastu: sed diuina gratia donata
cellitudo transcendat. Rex ei
et conditor: ciuitatis huius q qua
loqui institui in scriptura po
puli sui: sniam diuine legis ape
ruit qua dictu est Deus supbis
resistit: humilibus aut dat graz
hoc vero qd dei e: supbe q aie
spus inflatus affectat: amatq
sibi in laudibus dici ptere sub
iectis et debellare supbos. Tn
etiã de terrena ciuitate: q cum
dñari appetit: rsi populi feruiat
ipa ei dominadi libedo dñat. no
est pretereundu silentio: qcqd
dicere suscepti huius opis ratio
postulat et facultas dat. Ex hac
naq existunt inimici aduersos
qs defendeda est dei ciuitas: q
rum tñ multi correcto impia
tis errore: ciues in ea fiur satis
idonei: multi vero in ea tantis

exardescit ignibus odioz taq
manifestis bñficijs redēptiois
ei ingratu sūt: vt hodie contra
ea linguas mouerent nisi ferru
hostile fugientes i sacratu eius
locis vitā de qua supbiunt inue
nirent. An no etiam illi romani
xpi nomini infesti sunt: quibus
ppter xpm barbari ppererunt
Testant hoc martyz loca: et ba
silice aploz: q in illa vastatione
vrbis ad se pfugientes suda alie
nosq receperūt. huc usq crue
tus seuiebat inimicus. sibi acci
piebat limitem trucidatoris fu
roz: illo ducebant a miseratib
hostibus. quib etia extra ipa lo
ca ppererat: ne in eos incurre
rent q silem misericordiam no
habebant. Qui tñ etia ipi alibi
truces atq hostili more seuien
tes: posteaq ad loca illa venie
bat vbi fuerat interdictu quod
alibi iure belli licuisset: tota fe
riendi refrenabat imantitas et
captiuadi cupiditas fragebat.
Sic euaserūt multi q nuc xpia
nis tpalibus detrahūt: et mala
q illa ciuitas ptulit xpo iputant
Bona vero q in eos vt viueret
ppter xpi honore facta sunt: no
imputat xpo nro s fato suo: cu
poti deberet si quid recte sape
rent: illa q ab hostib aspa et du
ra ppeffi sunt: illi diuine puide
tie tribuere. q solet corruptos
hoim mores bellis emedare at
q pterere. Itcq vita mortaliu
iusta atq laudabile talib affi
ctionibus exercere: pbatamq
vel in meliora transferre: vel in
his ad huc terris propter vsus
alios detinere: Illud vero qd
eis vel ybicunq ppter xpi no
men: vel in locis chasti nomini
dicatissimis et amplissimis: ac p
largioze misericordia ad capa
citate multitudinis electi: pter
belloz morem truculenti bar
bari ppererūt: hoc tribuere te
poribus xpianis: hinc deo age
re gratias: hinc ad eius nome
veraciter currere: vt effugiant

bros d ciuitate de
cuius multe regi
unt epistole ad
augustinu et econ
uerso. fuit aurez
marcellinus fm
Diosiu libro. vij.
vt tributus pu
dens industrius
et oim studiorum
apperentissimus
quemari comes
vt zelo stimular
vel auro corrupti
tus apud cartha
ginē interfecit
d Parcere sub
iectis re Istever
sus est virgiliu lu
bio. vij. eneid. et
loquitur de excel
lentia romanoz
in armis et rebz
bellicis. ac ipsoz
modestia in regē
do subiectos vcr
sus aut iste virg
lij cu alijs versibz
eiusde huc versu
pcedentibz ponit
ab augustinu ifra
libro. v. capitulo
xij. vbi exponit.
ideo hic gran
seo. e Duo
usq tructus re
id e ad loca mar
tyz et basilicas a
postoloz in qbz
saluabatur fugie
tes. vt sup in hu
storia captionis
vrbis paruit.
f Illo duce. re.
Sensus e q mul
ti hostiu. i. gotho
ru tare miseratio
nis fuerunt erga
eos qs intra vr
bem repererūt q
deduxerunt eos
ad loca martyz et
basilicas aploz
ne forte si ab his
qui minoris mi
seratiois erat fuis
sent reperti extra
illa loca fuissent
trucidati. et tñ q
da ex sic deducit
et saluatis insul
tauerūt xpo suā

Jaco. 4.
1. Pet. 2.
Encid. 6

Liber

saluationem fato proprio ascripserunt. **¶** Quod nomen multi re. Sensus est qd multi pagani reperti in vrbe iam capta fuerunt se xpianos saltem. fieri. quia ad predicta loca tanq̄ christiani confugerunt. et sic saluati sunt. et tamen non minus postmodum detraxerunt christianis sp̄ibz.

Capitulum II. **¶** De bellis gestis. In hoc capitulo probat quicquid dixerat in capitulo precedenti videlicet qd liberatio et saluatio illorum qui ad loca apostolorum et martyrum confugerunt sit ascribenda christi et temporibus christi. Et hoc probat dupliciter. Primo per historias veteres. quia in nulla earum inuenitur vt patet qd

Capitulum II.

singulas discurrendo qd hostes capta aliqua ciuitate percerent fugientibus ad templa deorum suorum. secus ac factum est in captione vrbis de fugientibus ad loca apostolorum et martyrum. Secundo probat idem per virgilium cuius fuit apud romanos auctoritas maxima. qui dicit qd fugientes ad aras deorum vel ad templa. ibi dem fuerunt ab hostibus interfecti. Et ad hoc probandum adducit augustinus duo exempla a virgilio supra. Primum exemplum est de priamo qui in troia tempore excidij troiani regnabat. qui ad aram iouis fugiens ibi dem trucidatus est. Unde quantum ad illud exemplum beatus aug⁹ alludens verbis virgilij dicit sic b. Nonne vidit eneas. priamumq; per aras re. Virgilius ei cur⁹ verbis alludit beatus aug⁹ dicit sic. Uidi becuha centumq; nurus. priamumq; per aras sanguine sedant⁹ qd ipse sacrauerat ignis. Ista die h⁹ gal⁹ in persona enee tratis ea qd ipso p̄te gesta sunt in captione troie. Dicit eni eneas se vidisse becuha. vxore scz pami et centum nurus et scz pami. i. centum vxores filioz suoz. Creditur etiam multis qd centum filios habuit. qd veru sit veru certu no est. In legenti historia de bello troiano qua scripsit dicitis cretensis. qd in bello grece grecoz cu suo rege scz idomeneo filio deucalionis qd tunc in grecia militauit. apparere ee verisile qd tot filios habuerit. eo qd iuxta dicta historia in singulis pugnis et congressionibz grecoz et troianoz multi filij pami corruerunt. Uidit etiam ipse pami sanguine proprio sedant⁹ per aras ignes qd ipse sacrauerat. i. quibz sacrificijs viuis fuerat. Ad cur⁹ intellectum sciendum vt prefatus dicitis cretensis refert in prefata historia. qd p̄ capta troiam filij achillis qd neoptolem⁹ et pirrus noiatas est. priamum fugientem ad aras iouis et vtrazq; manu remiserunt. vtrazq; manu ad implorandum misericordiam extendent sine villo respectu honoris regij vel etatis senilis ibide trucidauit. Postmodu troianis qd in captione vrbis grecis occurre

rent trucidatis. deliberauerunt greci quid de his agendum esset qd ad templa deoz et aras fugerunt. et decernerunt a grecis eorum dicit qd taliter fugientes a templis et aris euellerentur et necarentur. Quoniam vero ad scdm exemplum supra a virgilio dicit aug⁹ sic et Nonne diomedes et vlyxes re.

¶ De bella gesta contra scripta sunt. vel antea conditam romam. vlt ab eius exortu et imperio legat et proferant sic ab alienigenis aliquam captam esse ciuitatem vt hostes qui ceperant parcerent eis: quos deorum suorum templa confugisse compererat aut aliquem ducem barbarum percipisse. vt irrupto oppido nullus feriretur. qui in illo vel illo templo fuisset inuentus. Nonne vidit eneas: priamumq; per aras. Sanguine sedant⁹ qd ipse sacrauerat ignis. Nonne diomedes et vlyxes. Lesis summe

Ista sunt a virgilio libro secundo eneidos. circa mediu libri vbi imediate ante dictos h⁹ gal⁹ dicit sic h⁹ gal⁹ Lyrides etiam scelerum qd inuictor vlyxes fatale aggressi sacro euellere templo Palladium celis sume custos dicit arca re. vt sup ab augustinus introducta sunt. Diomedem appellat h⁹ gal⁹ tyrides qd tyride id est filium tydei. Est enim tyrides nomen patronymicum. Ulyx autem dicit scelerum

Eneid. 2.

Eodem.

inuentore. qd in veritate fuit homo prauus ingenij et pnis ad scelera. Ad intelligentiam tamen premissoz versu habenda sciendum qd palladium fuit quedam imago. id est effigies seu status deo palladis qd minerva est appellata. De qd palladio narrat ovidius libro. vii. de fastis qd tpe Julij regis troianoz qui fuit quartus a dardano a quo troiam dicuntur dardandes. palladium predictum cecidit de celo in summam arcem troie. Consultatur sup hoc apollo qd respondit. qd troia haberet palladium tam diu staret eius imperium. Troiam ergo cum summa diligentia seruabant palladium in arce vlyx ad tempora priami regis qui aliquantulum negligentius illud seruabat. Aliud etiam sciendum est qd virgilius libro secundo eneidos introducit eneam narrantem didoni regine cartaginis ea que gesta sunt circa captione troie. et inter cetera in persona enee narrat qd greci desperantes et tedio diuine obsidionis affecti simulauerunt reditum in patriam suam. cum tamen in rei veritate aliquantulum discedentes absconderunt se in quadam insula Tenedo troie vicina. Erat autem grecus quidamsinon nomine qui promisit grecis qd fecerat eis aperiri portas troianas. Sic ergo accedens ad troianos. sponte se obtulit capiendum vt cum rege priamo posset habere colloquium. quod habito dixit regi se fugisse a grecis timore vlyxis. p̄mittens coram populo qd indicaret sibi consilia grecoz qui inter cetera retulit ea que in premissis versibus continentur. scilicet qd diomedes et vlyxes. quia fatatum et diuisum fuerat audierat qd palladio translati transferretur imperium intrauerant vrbem laenter et ascendentes vlyx ad arcem. vbi fuit palladium. interfectis custodibus arca rapuit effigie palladis. id est statuam vlyx imaginem eius audentes adhuc manibus cruentis tagere vitas hincas diue. i. vitas deo palladis. Sunt autem vitte qd vincif. id est

alligatur capillatura. Trrū autez isti duo scz Diomedes
z vlixes rapuerūt palladiū. vel eneas fugiēs illud cū ali
js troianis rapuerūt. reliq̄t ovidi^o li. vi. de fastis sub du
bio. asserēs tñ p certo q suo tpe fuerit rōe i rēplo dec ve
ste. Cū quo reordat rōe li. vi. de scōs bello puni
co. Dignis vero

cretensis narrat
q' aīnos troia
nus ppe patrie
pditor postq̄ cū
grecis ordinauc
rat pditionē tro
ie. p suavitē theā
q̄ fuit sacerdos
templi minerve
seu palladii
seruabat palla
diū q̄ sibi illud
traderet pmitterē
sibi munera rōe
na mag' si illud
faceret qd' fecit
quo facto ante
mor' tradidit illō
grecis. Deinde
post excidiū yr
bis omī est gran
de certamen sup
palladio inf' aia
cem z vlixē vtro
qz ipoz petente
palladiū z sua
merita allegante. fauerunt vlyxi agamennon et men
laus frater Agamennonis maritū. Helene co q' cum
Alix Helenam originem tantorum malorum vellet in
terficere vlixes eam liberauit z saluauit. Aīaci vero fa
uerunt exercitus z reliqua multitudo propter beneficia
maxima ab ipō in necessitate percepta. tamē palladium
vlixes obtinuit quod aīax grauitē ferens patenter com
minatus est se velle inturiam vindicare. postmodū aīax
clam de nocte ferro inuenitur interemp^o. Ora vero se
ditione in exercitu contra vlixem ppter necem aīacis de
qua suspectus habebatur apud exercitum. fugit vlixes
p mare z palladiū dimisit penes diomedē. Dis concor
dat solinus li. iij. ca. ij. dicens q' eneas cū in italia appli
cuisset castra sua. posuit in agro laurentino. vbi dum si
mulacrū qd' secum ex sicilia adduxerat veneri dedicaret
a diomede palladiū suscepit. d' Nec tñ qd' rē. Ad
huiusdicti intelligentiam sciendū est q' illud virgilij scz
Ex illo fluere ac retro rē. immediate sequitur post vir
gilij versus tam expositos. nam sumon de quo dictū est
continuando narrationem suam coram priamo dicebat
q' postq̄ diomedes z vlixes ausi sunt tantū nefas cō
mittere vt scz rapent modo dicto palladium. pallas sic
trata grecis fuit q' ab illo tempe spes danaū. id ē greco
rum cepit retro ferri z labi. z fluebat omnino spes eozuz
id est euauit spes victorie. Beatus vero Aug^o dicit q'
quicquid sit de veritate cōtēta in pcedentibus versib^o
virgilij. cōstat tñ z certum est versus istos cōtinere s'm
q' postq̄ habuerūt greci palladiū ipi ceperūt troiā z va
stauerunt. eozū rege scz priamo interfecto.

Nec ideo troia p̄ijt q' mineruam perdidit. id est qz
custodibus arcis. Lozripuere
sacrā effigiē: manibusqz cruērs
Virgineas ausi diue ptingēvit
tas. Nec tñ qd' sequit' verū est
Ex illo fluere ac retro blapsa re
ferri: Spes danaū. Postea q' p
pe vicerūt: postea troiaz ferro
ignibusqz delerūt: postea p̄fu
gientē ad aras p̄amū obrūca
uerūt. Nec iō troia p̄ijt: q' mi
neruā pdidit. Quid em̄ prius
ip̄a minerua pdiderat vt p̄iret.
An forte custodes suos: hoc sa
ne vex est. illis q̄pe interēps
potuit auferri. Regē ei hoies
a simulacro s' simulacrū ab hōi
nibus seruabat. Quō s' coleba
tur vt p̄fiam custodiret: ciues
q' suos nō valuit custodire cu
stodes. Lapi. III.
Lce quib^o dijs vrbē

perdidit palladium. id est simulacrum palladii: scu mi
nerue

Lapitulum. III

Lce quibus dijs rē. In hoc capitulo ostendit
beatus augustinus per veteres auctores z scri
ptores romanos q' dij quos coluerūt non p̄nt
suos cultores de
fender. z iō si nō
defendūt. nō est
dicenduz q' ideo
non defendūt qz
a suis cultozibz
offenduntur. sed
hoc ē qz defendere
eos nō p̄nt. imo
magis indigēt de
fensioē cultozum
suoz. In fine ho
bui^o capli redar
guit aug^o in q̄tu
dine eoz q' lz nō
cēt xpiani. tñ si
mulātes se cē chri
stianos saluati s't.
b In sup z sala
rē. Horādū est b
q' oli apd roma
nos doctores rece
pēt salariū suū d
publico. i. d' bōis
cōtatis. z b vscqz
ad p̄ns i mlt' ita
lie cōtatis vob fua
tur c. Nēpe apd hgi. rē. Scēdū ē q' hgilij iō p̄ ali
is poc. v' sc̄rono romans allegat ab aug. qz ei^o apd
romanos s' qz disputat fuit maior auctoritas Sic em̄
bomer^o apd grecos habebat maxim^o poc. ita hgilij^o apd
latinos. vñ dicit d' ipō ovidi^o sic. hgilij^o mag' q̄ntū p̄cessit
homero. Tñ ego virgilio nāso poeta meo. Macrobi^o
etiā sup somniū scipionis dicit hgilij^o cē oēm disciplina
rū p̄tissimū. Et octavian^o augusti^o ei^o laudem singlāre
earnē p̄posuit pulcherrimā qd' p̄suevit p̄poni libris hgilij^o
fm illud horatij d' Duo sel rē. Istō ē horatij epla. ij
e. Mens inimica rē. Isti sunt versus virgilij lib. j. enei
dos cito post principū. Thyrenū mare siue equoz vo
cat virgilius mare tuscū. de quo dicit solinus li. vi. q'
a grecis vocat mare ionū vel thyrenū ab italicis vero i
fernus. Est autē mare qd' attingit tuscū. et p̄tendit vicqz
ad siciliā. Illū vero ponit p̄ ciuitate q' fuit in troia. naz
fm buant. troia fuit quedā regio in p̄hygia z illū fuit ci
uitas p̄ncipalis illius regionis. tñ q̄ncz troia accipit p̄
ip̄a citate q' illū p̄pue vocabat. In p̄posito ho accipit
p̄ istensibus. i. p̄ ciuibz illū. fit autē mentio in dictis h
bus de nauigatione enee z locozū suoz post euerfionez
illj in italiā. Et reordat ovidius li. iij. de fastis dicens.
Cū troiā eneas italos portaret in agros. Aug^o ho addu
cit hic h' sus virgilij ad p̄bandū q' d' troianoz nō poru
erūt seipos defendere. nā virgilius dicit troianoz pena
tes fore victos. f' Victosqz penates. Sūt penates
dij puati. nā apd gētiles aliq' fuerūt dij publici q' scz ḡna
liter z cōter a tota ciuitate v' regno colebantur. Aliqui
vero erant dij puati quos scilicet quilibet instituit p
arbitrio volūtaris. et coluit in domo sua quasi i puare

suos cultores de

b

b

e

f

llo. epi. 2

Encid. j.

Penates

Libet

capella. Conſueverunt em̄ colere aſas parentū ⁊ p̄genti-
torum vel am̄icoꝝ ⁊ eis in p̄p̄iis domibꝫ v̄l ſacellis. i.
paruis edibus eis cōſecratis aut rectis vel antijs ſacrū
ficare. ⁊ vocabātur tales d̄ij penates. D̄ij ſuo publici co-
lebantur in templis. Ad pleniorē vero intelligentiam

dicorꝫ verſuum
ſciendū eſt qꝫ poe-
te ſincerit iunoꝝ
nē deam cui attri-
buūt d̄n̄um ⁊ re-
gimen aeris. offe-
ſam fuiſſe troia-
nis hac de cā. ſin-
gunt em̄ qꝫ alexā-
dro paridi qui be-
lenā rapuit. filio
ſcꝫ regis priami.
cū dormiret in q̄-
dā ſilua p̄pe tro-
iam ida nocte ap-
paruerit tres dee
ſedentes iuxta ſō-
tem iuno. pallas
⁊ venus. Dea ſo-
diſcordia piccit i
fontem pomū au-
reū cui pomū in-
ſcripſit fuit h̄ mō
deſ pulchriora hac
occafōe motetres
dee inceperūt cō-
tendere q̄libet em̄
eaz ſe in pulchru
tudine alteri p̄fo-
rebat. Eligūt igit
p̄ſam alexandrū
in iudicem vt po-
mū d̄ceret pul-
chriora q̄ decreuit
illud veneri. pro-
pter qd̄ venus p̄-
modū ſauit troia-
nis. Sed iuno et
pallas irare cona-
bantur in eozꝫ ex-

Eneid. 2

In codē

penates. Ita ne iſtis penatibꝫ
victis romam ne viſceretur:
prudentes. cōmendare debue-
rūt. Sed hec iuno dicebat ve-
lut irata mulier: qd̄ loqueret
ignorāſ. Quid enecas ip̄e pri-
us toriens appellatus: Nonne
ira narrat Panthus otriades
arct̄ p̄hebiqꝫ ſacerdos. Sacra
manu victoſqꝫ deos paruſqꝫ
nepotem. Ip̄e trahit: curſuqꝫ
amens ad lumina tendit. Non
ne deos ip̄os q̄s victos nō du-
bitat dicere: ſibi potius q̄ ſe ill-
phibet p̄mēdatos: cū ei d̄. Sa-
cra ſuoſqꝫ tibi p̄mēdat troia pe-
nates. Si igit̄ x̄gilius tales de-
os ⁊ victos dicit: ⁊ vt vel victi
quoquo mō euaderēt hoī com-
mēdatos: q̄ demētia eſt exiſtia
re his tutoribꝫ romā fuiſſe ſapi-
enter p̄miſſa: ⁊ niſi eos amiſiſ-
ſet nō potuiſſe vaſtari: Immo
vero victos deos tanq̄ p̄ſides
ac deſenſores colere: qd̄ eſt ali-
ud q̄ tenere nō numina bona
ſed demonia mala: Quāto enim
ſapiētius credit̄ romā ad iſtam
cladē nō fuiſſe vēturā: niſi pri-
mū illi piſſet: ſi illos potiꝫ oli fuiſſe
pituros: niſi eos q̄tum potuiſ-
ſet roma ſeruafſet: Nam quis

ſtimonio enec troiani qui non potuit eſſe ſuſpectus. ⁊ ſi
cōtra penates troianozꝫ quicqꝫ loqueret̄ p̄pter duo. ſcilz
qꝫ troianus erat qꝫ a virgilio ſepiſſime vocat̄ pius ſcꝫ
p̄pter pietatē quā oñdit̄ taz erga deos q̄s ſedule coluit
q̄ etiam erga parentes. nam ⁊ deos ⁊ patrem ſuū cum

nō cū aduerterit videat quan-
ta ſit vanitate p̄ſumptū: nō poſ-
ſe vinci ſb̄ deſenſoribus victis
⁊ iō piſſe: qꝫ cuſtodes pd̄didit de-
os. cū vel ſola potuerit eſſe cau-
ſa p̄ūdi: cuſtodes habere vo-
luſſe pituros. Nō itaqꝫ cum de-
dijs victis illa p̄ſcriberent atqꝫ
cancerent poetas libebat men-
tiri: ſed cordatos hoīes cogebat
veritas conſiteri. Verum iſta
oportunitus alio loco diligētē
copioſeqꝫ tractanda ſunt. Hūc
qd̄ inſtitueram de ingratis di-
cere hominibus parūp̄ explicē
vt poſſum: qui ea mala q̄ p̄ ſuo-
rum moꝝ p̄uerſitate merito
blaſphemantes patiunt̄: x̄po i-
putat̄. Quāt̄ illis etiā talibus
p̄pter x̄pm̄ p̄citur: nec dignan-
tur attēdere: ⁊ eas linguas ad-
uerſus eiꝫ nomē demētia ſacri
lege p̄uerſitatis exercēt: q̄bus
linguis vſurparūt mēdacis ip̄z
nomē vt viuerēt. Vel quas lin-
guas in loc̄ ei ſacrat̄ metuēdo
preſſerunt: vt illic tuti atqꝫ mu-
niti vbi propter euz illeſi ab ho-
ſtibus fuere inde in eum male-
diciſ hoſtilibus p̄ſilirent.

Capitulum. III.

pollinis. iſte panthꝫ fuit eiꝫ ſacerdos ibidē. q̄ cū videret
ciuitatem tam captam dari incendio volēs ſeruare deos
tam victos ⁊ puulū quēdam nepotē ſuū cū mario curſu
deos ſacra manu id̄ p̄p̄iis manibus cōſecratis deorū
ſeruitio aſportauit ne p̄irent incendio i. Nōne deos
zē. Hic oñdit̄ beatus Augꝫ qꝫ d̄ij troiani quos poſtmo-
dū habuerūt ⁊ coluerūt romani ſicut magis indiguerūt
cuſtodiri a troianis q̄ troiani ab ip̄is d̄ ſcꝫ erant troie-
ita ⁊ poſtqꝫ erant romā tranſlati magis indiguerūt cuſto-
diri a romanis q̄ romani ab eis. Qꝫ vero indiguerūt cu-
ſtodiri a troianis dū troie fuerūt. p̄bat augꝫ qꝫ vnus ver-
ſum virgilij qui h̄ li. ij. encidos an̄ verſus taz expoſitos
qui talis eſt. k. Sacra ſuoſqꝫ zē. Sacra dicebātur
oīa que cultui deozꝫ deputata fuerūt. Eſt aut̄ hic ſciēdū
qꝫ ſicut recitat virgilius. cum enecas ignarus inſidiarum
quibus nocte troia capta eſt. cepiſſet dormire in noctis
illius p̄ncipio. apparuit ei Decro: filius Priami quem

arderet ciuitas d̄
incendio extulit.
Introducit̄ ḡ au-
guſti. enca apud
virgilij loquen-
tē hoc mō.
b. Quid enecas
ip̄e pius zē. iſta
verba ſcꝫ qd̄ ene-
as ip̄e pius tori-
ens appellatus.
nonne ira narrat
ſunt ſba Augu-
ſtini ea q̄ ſequūt̄
ſcꝫ panthꝫ otri-
ades zē. ſunt ſba
virgilij li. ij. ene-
dos quos recitat
ſgilius q̄ſi pla-
ros ab enca q̄ di-
cit deos victos.
igit̄ p̄z qꝫ d̄ij tro-
ianozꝫ in rei veri-
tate a grec̄ victi
fuerūt. ⁊ q̄ conſe-
quens nec ſe nec
ſuos cultores de-
ſendere potuerūt
Ad intelligenti-
am etiā iſtorū
verſū ſciendūz
eſt qꝫ panthꝫ de
quo ſit hic men-
tio fuit filiꝫ v̄rij
⁊ iō dicit̄ panthꝫ
otriades quaſi
de genere otrij.
Lū autem in ar-
ce troiana eēt tē-
plū p̄hebi. i. ap-

chilles grecus p[ro]p[ri]us interfecerat & dedit ei filium q[ui] fu-
geret vocas cu[m] filiu[m] deo sc[ilicet] vener[is] seu natu[m] et dea sc[ilicet]
vener[is]. f[ugit] ei a poe[ta] q[ui] encas g[er]it[ur] fuit ex anchise
& vener[is] h[er]ed[is] d[omi]ni sibi q[ui] fugies portaret secu[m]
deos & sacra troiano[rum] q[ui] bo[na] f[er]ret greco[rum] ita
occupaverat ci-
uitate[m] Cirgiliu[m] a b
q[ui] i[n] p[er]ona becor[um]
alloq[ui]t[ur] encad[is]
sic heus fuge na-
te deo[rum] bis aut
eripe flami[n]e Do-
st[is] h[er]i muros fuit
alto a culmie tro-
ia. Et p[er] ea duo
b[is] sibi i[n] p[er]osi-
tis subiugit v[er]u[m]
sup[er]a p[er]osiu[m] sic
Sacra suos q[ui] tu-
bi comedit[ur] troia
p[er]at[ur] t[er]ribi. f. enee
Est t[ame]n adu[er]ten-
du[m] q[uo]d h[ic] v[er]g[ili]o co-
n[er]t[ur] excusare enc[as]
a p[er]ditio[n]e p[ri]e di-
ces ip[s]i ignar[is] i[n]si-
diar[um] fuisse. t[ame]n in
rei v[er]itate sic nar-
rat d[omi]nos p[ro]p[ri]o
q[ui] d[icit] q[uo]d h[ic] eret[ur] i[n]
h[er]o[rum] q[ui] scri-
pser[unt] d[omi]no bello tro-
iano. encas fuit
p[er]ici p[er]ditio[n]is v[er]-
bis troiane

ut dicitur troia
m[er]it[um] romani p[ro]p[ri]i: sa-
cratis i[n] locis deo[rum]
suorum munire si potuit ciues
suos ab ignib[us] ferro[rum] greco-
ru[m] eosde[m] deos colentiu[m] qui et
iunonis asylo. Custodes le-
cti phenix & dir[us] vlyces p[ro]p[ri]e
da[m] asruab[ant] huc v[er]u[m] troia
e gaza Incens[is] crepta adytis
f[er]re deo[rum] Crateresq[ue] au-
ro solidi capti[us]q[ue] vesti. L[oc]o
ri[us] pueri & p[ro]uide logo ordi-
ne m[er]es Str[is] circ[us] Elect[us] e
videt[ur] loc[us] t[ame]n deo[rum] sacrat[us] si
v[er]u[m] captiuos si licet educere: s[ed]
vbi captiuos liberet. i[n]clud[er]e.
L[oc]o n[un]c asylo illud n[on] cuius
liber dei gregal[is] vel d[omi]n[us] turba
pleb[is] s[ed] iouis ip[s]i[us] soror[is] & p[ro]-
gis & regie oim[ne] deo[rum]: cu[m] me-
morijis n[on] o[rum] ap[osto]lo[rum]. Illuc in-
censa t[em]plis d[omi]n[is]: crepta spo-

Capit. III.

Na vt r[ati]o. In h[ic] c. on[de] d[icit] b. aug[ustinus] q[uo]d q[ui] ad sum[ma]
tate[m] p[er]tad[er]e ecc[lesi]e xp[ist]ianor[um] m[er]it[um] excellere t[em]pla
deoz[um]. Na ecc[lesi]e xp[ist]ianor[um] t[em]p[or]e captio[n]is v[er]bis romae a
gotib[us] defeder[unt] ad se p[er] fugies & ip[s]o[rum] bona illuc ap-
portata vt supra d[icit]ur fuit i[n] p[ri]mo ca. & i[n] h[er]o[rum] capti-
o[n]is v[er]bis. s[ed] t[em]pla deoz[um] h[ic] n[on] fecer[unt]. sic patuit d[omi]n[us] rem-
plo iunonis q[ui] deaz[ur] e maria & alijs t[em]plis troianis q[ui]
nec bona troianor[um] nec et[er] p[er]sonas eoz[um] potuer[unt] defen-
dere grec[os]. q[ui]s a troianis. troianos forte defedis-
sent. Ecc[lesi]e v[er]o romao[rum] defendere n[on] solu[m] romanos
a rom[an]is. s[ed] et[er] a gotib[us]. b Troia m[er]it[um] romani po-
puli. h[ic] d[icit]ur q[uo]d f[er]m[is] o[mn]ia t[em]p[or]e genealogia & origine rom-
manor[um]. rom[an]i defeder[unt] a troianis. q[ui] cu[m] enea vener[is]
in itali[am]. c Quia ena iunonis asylo r[ati]o. Asylo e
loc[us] r[ati]o fugi gaudes i[n]munitate. v[er]u[m] i[n] p[ro]posito asylo iu-
nonis vocat[ur] t[em]plu[m] e[st]. q[uo]d h[ic] gauderet i[n]munitate q[ui] ad
troianos i[n] se. t[ame]n grec[os] n[on] p[er]miser[unt] p[er] fugies ad ip[s]o[rum]
munitate[m] p[er] se. Et h[ic] p[ro]bat aug[ustinus] p[er] v[er]bos sequentes
d Custodes lecti p[ro]p[ri]e r[ati]o. Di[us] h[ic] f[er]t v[er]g[ili] lib. ij.
encid. v[er]u[m] f[er]t q[uo]d f[er]m[is] tal[is] e[st]. q[uo]d post[er]o[rum] troia a grecis
capta e[st] adytis. i. t[em]pla spoliata se & postmodu[m] incensa.
Greci v[er]o sic spoliaver[unt] ea q[uo]d ip[s]i eripuer[unt] o[mn]ia diuitias
i[n] cis repras. ita vt n[on] p[er]ceret nec m[er]es nec craterib[us] sed
vafis t[em]pl[is] & oia q[ui] rapuer[unt] siue d[omi]n[us] t[em]plis siue d[omi]n[us] alijs lo-
cis & p[ro]p[ri]as m[er]es & puero[rum] q[ui]s capnuauer[unt] p[ro]p[ri]a
u[er]it ad t[em]plu[m] iunonis t[ame]n ad locu[m] mag[is] aptu[m] p[ro] talib[us]
suad[is]. duos v[er]o posuer[unt] custodes q[ui] omnia ibi co[n]ge-
sta seruare[nt]. f. phenice & dir[us] vlyce q[ui] erat custodes le-
cti. i. ad h[ic] lecti. U[er]u[m] q[ui] ad custodes istos d[icit] v[er]g[ili]
loq[ui]t[ur] i[n] p[er]ona enc[as] ita narrat q[uo]d custodes lecti. i. elci-
phenix & dir[us] vlyces p[ro]da asruabant Quatu[m] v[er]o ad

locu[m] vbi oia suab[ant]. i. ad que[m] portab[ant] suada d[omi]n[us] sic
Duc. i. ad asylo iunonis v[er]u[m] d[icit]ur. i. ex o[mn]i p[er]te citat[ur] troia
gasa. i. diuitie troiane. q[ui] q[ui]dem troia gasa fuit crepta
ady[us] incens[is] Sic et[er] m[er]es do[rum] crateresq[ue] auros solt
di. i. vasa aurea t[em]plo[rum]. capnuasq[ue] v[er]bis. q[ui] gent. i. ro-
nu[m] illud q[ui] gerebat i[n]
t[em]pli p[ro]p[ri]a. pue-
ri v[er]o & m[er]es pas-
uide stabat in cir-
cuitu eoz[um] q[ui] sic e-
rat q[ui] gesta longo
ordie die q[ui] ita
bat longo ordine
ad denorandu[m] q[ui]
erat magus m[er]i-
tudo eoz[um] vt loga
ordine faceret. Et
at h[ic] aduertendu[m] q[uo]d
cu[m] die troia gasa
troia e[st] t[em]plu[m] sylla-
bar. & id v[er]sus
ille b[is] fuit & co[n]-
plet. na troia est
dactilos pes[us] est
i[n] p[ro]posito adiecti-
u[us] & significat id
q[uo]d troiana
e Aditis r[ati]o. sci-
endu[m] e[st] f[er]m[is] hug. q[ui]
differetia e[st] iter h[ic]
adit[ur]. t[em]p[or]e. t[em]p[or]e. h[ic]
adytu[m] t[em]p[or]e. na adit[ur]
i[n] masculio gener[is].
id e[st] q[uo]d ingressus

adytu[m] v[er]o i[n] neutro genere e[st] loc[us] secret[us] iuxta altare v[er]u[m]
dabat m[er]sa. d[icit]ur ab adu[er]sario p[er]stratu[m]. q[ui] nulli licebat
locu[m] istu[m] adire nisi summo p[ro]fiteci q[ui] m[er]sa deoz[um] imedia-
te suscipiebat. v[er]u[m] signat die v[er]g[ili]o q[uo]d greci incens[is] ad-
tis eripuer[unt] bona t[em]plo[rum]. vt et[er] h[ic] magis appareat
q[uo]d t[em]pla beb[ant] p[ro]p[ri]a. ex q[ui] locis illis q[ui] i[n] t[em]plis erat
sacratissima sc[ilicet] ip[s]is aditis n[on] p[er]cebat. Et p[er] diei q[ui] p[er]
ip[s]a intelligit v[er]g[ili]o ip[s]a t[em]pla t[ame]n p[er]tes digniores.
f Crateresq[ue] r[ati]o. Sciendu[m] e[st] q[uo]d crater crateris e[st] id e[st]
q[uo]d cratera crateris. v[er]u[m] calix duas h[ic]s ansas f[er]m[is] Jsi-
do[rum]. n[on] i[n] p[ro]posito q[uo]d crateres intelligit q[ui] cu[m] vasa t[em]-
plo[rum]. i. g. L[oc]o para n[un]c asylo r[ati]o. Sciendu[m] e[st] q[uo]d i[n]f[er] dos
fuit apud rom[an]os d[omi]n[us] r[ati]o. q[ui] aliq[ui]d erat d[omi]n[us] selecti-
q[ui] si scorsu[m] electi & p[ro]p[ri]a q[ui] d[omi]n[us] erat d[omi]n[us] gregales. id e[st]
ignobiles & plebei et i[n]ferioris gradus Juno vero d[omi]n[us]
cutus asylo. i. t[em]plo ia facta e[st] m[er]is n[on] fuit de n[un]c
ro deoz[um] gregaliu[m]. imo fuit dea selecta & inter deas vi-
debat[ur] dignissima. na cu[m] iupiter esset oim[ne] deoz[um] rex
& p[ro]p[ri]a. ip[s]a fuit iouis soror & co[m]u[n]x. U[er]u[m] outid[us]
libro. v. j. de fastis loquens i[n] p[er]ona iunonis sic dicit
Regina v[er]o eoz[um] p[ro]p[ri]a q[ui]s dearum. De d[omi]n[us] v[er]o gre-
galib[us] p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a i[n] p[ro]p[ri]a & i[n] fauno i[n] quoz[um]
p[er]sona loquens outidius libro. ij. de fastis dicit sic
Habent fines numina nostra suos. D[omi]n[us] sumus ag-
grestes. Et quid dominamur i[n] altis montibus arbi-
trium est i[n] sua tecta ioui. Tult beatus augustinus
dicere q[uo]d illud t[em]plum quod sic co[n]temnebat[ur] a gre-
cis non fuit asyllum alicuius d[omi]n[us] i[n]f[er]m[is] stans. sed
fuit t[em]plu[m] iunonis que fuit maxima inter deas &
h[ic] dicit Aug[ustinus] ne quis responderet q[uo]d ideo contemne-
bantur t[em]pla q[ui] non fuerunt nisi t[em]pla deo[rum] gre-
galtum.
Capit. V.

Libe

Sa-ica

Eneid-6 Sa-ica

Tem more etia re. In h cap. pbat aug q
 q apud romanos replis deoz no pebat. et
 a aucto romanis r pbat p exepu de casti
 na cine romano. Ipe em phans. i. replis non pepit
 vt p salustiu p r excellente hystoriographu romanoz
 Na salusti in li
 bro que de gestis
 a catilie scripsit q
 vocat cantinaru
 introducit cesore
 loquere i senatu
 de iuraz cu ca
 tilina q cesar tne
 cetera dicit sic.
 b Rapi hgies
 re. vsqz ibi inclu
 suet. cruore atq
 tu oia repleri. in
 ter q dicta h sic.
 c Phana atq
 domos spoliari
 Et ppter istd di
 em e ad ppositu
 Augu. Est autē
 hic consideradu q
 iste catilina cum
 eet romanus r no
 bilis. naz fuit ge
 nere patr ice. a
 spirabat od cosu
 latu hns p parte
 sua mlros iuraz
 tos. Tractatum
 hoc in senatu de
 istis coiuraz. qd
 agedu eet. r sic di
 cit h Aug. cesar
 cu dicitur eet su
 am sniaz cepit
 mala q facta fut
 p cantina r deos
 iuratos interq
 mala vnu fuit q
 phana erat spoliata. Igr romai n pe
 pece pphs phans qn inf se hostilit agebat. e at hic ad
 uertedu q salusti ponit sniaz truu patru de dicti coi
 iuraz. vtz iulij siluani r laij cesaris r marci caro
 nis. Et i snia cau cesaris ponit fm salustiu illa dea
 q hic allegat b. aug. r no se in snia caronis. r in libri
 eoter hnt carone vbi dcent hie cesare. Et cu e vt cre
 do vtru seproz q. pna noia sruerit scribi p vnicā
 nū lraz vtz p pma lraz nois. r eade e pma lra b nois
 cesar r b nois caro. id forsan seprozes posterozes in
 ueniētes nome cesaris sepru p l. sepsert ibi cato. no
 em credo aug in noie errasse.

Lapi. VI.

Uld q p mlras gētes re. In h ca. pbat aug.
 q q romani no pebat replis aliaz ciuitatu qn
 cas cepant. Et h pbat Aug. duplr. pmo q
 seprozes romani no scripserut de aliq duce romano
 q replis aliaz ciuitatu pepceit qstuciqz conarent scri
 ptiozes duce d quo sepsert. extollere. scdo sepsert tra
 tu vtz q duces romani no pepceit replis. vt paru
 it de marco marcello duce romao. r apd romaos lau
 dabil q cessit mltrib suis spoliare tepla. vt. j. dice
 tur. Et qz possit obici illud qd dictu e de duabus
 romanis possit ei dici q fabri maximo dux romanoz

ru pcpu r marim. dijs pepceit. ruder aug. q. hoc
 fec n i deoz reuerētia s i coz dntione vt. j. dicef.
 b Parcere subiectis re. h dictu e hgi. li. vj. cneid.
 c Et q accepta iuria re. Ista se hba salustij in cast
 linario re. d Egregi roani nois re. Iste mare fa
 iuria ignosce valebat q pfe
 qui. Qu tor tatasqz vrbel vt
 late dñarent: expugnatas:
 captasqz euertit: legat no
 bis q tepla excipe solebat: vt
 ad ea qsqz fugisset libera
 ret. An illi faciebāt r scpto
 res earū dem rez gestaz ista
 reticebāt. Ita ne vo q ea q
 laudarēt maxie reqrebant:
 ista pclarissima scbz ipos pie
 tat iudicia pteriret. Egre
 gi romani nois marcell
 cell q syracusas vrbē oma
 tissimā cepit: referē eā prius
 fleuisse ruiturā r an ei san
 guinē suas illi lachrimas ef
 fudisse. Hec sit r curā pudici
 cieēt i hoste seruade. Itā pri
 usqz offidū victoz iussissz in
 uadi pstituit edictome quis
 cozp libez violaret. Euer
 sa ē tñ ciuitas more bellozū:
 nec vspiā legif ab ipatore tā
 casto atqz clemēti fuisse pce
 ptū: vt qsqz ad illd vel illud
 teplū fugissz abiret ille. qd
 vtiqz nullo mō pteriret: qn
 nec eius fletus: nec qd edi
 xerat pro pudicia minime
 violando potuit taceri.

pma luce citate igress. stetit i loco vñ vidē possz torā
 citate r ppatēs fute desolatōz citat. lacrimas fudit.
 Ad peritōz ho ciuiū miaz perētiū pcepit ne qz cozp
 mlr libe vigilaret r cedēs vt oia alta pde eēt cōia. et
 saē oia fulgo spoliadi ab ipso sfulc fca ē. pmissa re
 fert tū liue de scdo bello punico li. iij. De lachrimis
 qz marcell fudit sup desolatōz citat. fusa. narrat va
 leri. li. v. ca. j. addē sic i fine. Citas syracusana si tū
 bi in colymē stare vas nō erat. leuiter sub tā māfucto
 vctore cecidit. De isto etiā marcello narrat valeri
 li. viij. ca. vj. q capra citate pcepit vt capiti archi
 medis pceret nō obstāre q p archimedē fuisset diu ei
 victoria ipedita s h pceptū effectu caruit nā cū mī
 les qdā spoliadi grā domū archimedē intrasset. iue
 nit cū figuraz in puluere scribētē miles ho stricu re
 nēs gladiū. r memo: pcepti dati scissitabat nomē ei
 q nimis descriptōe figuraz i puluere intēt. nomē suū
 n indicauit. s h solū militi rōdit. Rogo te ne figuraz
 istas disturbes. vñ mor obrūcat a milite sāguine p
 pno liniamēta figurarum confudit. Iste fuit archi
 medes q p m qdraturā cituli regit de q die aristot
 in li. pdicamētoz q qūis eēt scabū. tñ adhuc suo tpe
 n fuit scira. p hō ex bis dēis q marcell s vidēret su
 uifeduz p. nō nō pbibuit. s cessit spoliatoz teplōz

Fabi tarēne c
vbiis rē. De isto
fabio q apud ro/
manos dur mari
mus habet? e. ppe
q? r fabi? marum?
appellat? est. re/
fert titus luv? de
scdo bello puni/
co libro. vñ. q? fa
ctus cōsul paren
tū ciuitatē fauen
tē humanibū im
peratori pēnoruz
terra r mari op/
pugnauit. r tādē
pditione cuius
dam pfecti hui
manibū cepit.
postq? vero ciui
tatem vastauerat
euidem scribe inf
rogāti quid figu
ris deoz faciēdū
esset. r dicit eo mō
q? hic recitat aug.

Capit. V. I.
Uicqd
q? ergo rē
In hoc
capitulo claudit
aug? clusiones
principaliter in
rentā a principio
libri vsq? ad locū
istum. Letera pa
tent.

Capit. VIII
Icer ali
q? cur
ergo rē
In hoc capitulo sol
uit aug? questioz
quandā incidētē
q? talis ē videlicet
q? rē de? i pñi ma
lis hoibū parat
cōcedendo eis bo
na r paliaz bonos
affligit bona r pa
lia ab eis subtra
hendo. Et soluit
questionē in hoc
capitulo genera
liter q? ad bonos
r malos. In seqn
tūdo capitulo sol
uit ea specialit? q?
ad bonos. Et fac
i hoc caplo duo
q? pmo respōdit

Fabi tarēne euerfor vrh
a silacroz depdatōe abstinu
isse laudat. Nam cū ei scriba
suggessisset qd d signis doz
q? multa capm fuerāt fieri iu
beret. pñetiā suā etiā iocā
do p diuit. Quēsiuit ei cuius
modi eēt r cū ei si solū mltā
grādia: vey etiā renūciaret
armata: reliqm? inqt tarēti
nis deos iratos. Lū igit nec
illi? stētū: nec hui? risū: nec il
li? castā miam: nec h? facerā
pñetiā: romāoz rex gestaz
scptores tacere potuerit qm
pmitteret si aliqb? hoib? in
honorē cui? piā deoz suoz sic
pepcesset vt i qdūq? tēplo ce
dē v? capriuitatē fieri phibe
rent. **Capit. VII.**

Uicqd g vastatōis
trucidatōis. depda
tōis: v? crematōis: afflictōis
i ista recētissima romana cla
de cōmissū ē: scē h? puetudo
belloz. Q? aut moze nouo fa
ctū ē: q? iustata rex facie im
manitas barbara tā mit? ap
paruit: vt aplissime basilice i
plēde p?o cui pceret eligerē
tur r decernerēt: vbi nēo fe
rret: vñ nēo rapef: q? libera
di mlti a misātib? hostib? du
cerēt vñ captiuādi mlti nec a
crudelit? hostib? abducerēt
h? xpi noi: h? xpiano tpi tribuē
dū: q? q? si videt cec? q? q? vi
det nec laudat ingrat? q? q? s
laudati reluctat isan? ē. Ab
sit: vt prudēs q? quā h? ferita
ti i putet barbaroz. Truculē
tissimas r seuisimas mētes
ille terruit: ille frenauit: ille
mirabilr tpauit: q? p pphētā
tāto an? pdixit. Uisitabo i vir
ga iniqtates eoz: r i flagell
pctā eoz: miam aut meā nō
dispgā ab eis. **Ca. VIII.**

Icer aliq? Cur g
ista dīna mīa etiāz
ad iptos ingrosq? p
uenit? Cur putam? nisi q? eā
ille pbuit q? qndie fac?ouri so
lē suū sup bōz r malos: r plu
it sup iustos r iustos. Quis

ei qdā eoz ista cogitātes pe
nitēdo ab impietate se corri
gāt: qdā xō sic apls dic? diuiti
as bonitat? r loganimitatis
dei pñētes: fm duriciā cor
dis sui r cor ipenitēs thesau
ri zēt sibi irā i die ire r reuela
tōis iusti iudicij dī: q? reddet
vnicuiq? fm opa ei. Lū pati
entia dei ad pñiaz iuitat ma
los: sic flagellū dī ad patiētiā
erudit bonos. Itēq? mīa dei
fouēdos aplectit bonos: sic
seueritas dī puniēdos corri
pit malos. Placuit q?ppe di
uine puidētie pparare i po
stex bona iustis qb? si fruct
iusti: r mala impijs qb? nō ex
cruciabūt bōi. Ista xō r palia
bōa r mala vtriq? voluit eē
cōia: vt nec bōa cupidit? ap
petāt q? mali q? h? cernunt
nec mala turpis euitēt: qb? r
bōi plexq? afficiūt. Inter est
āt plurimū q?lis sit vsus reaz
reruz q? psperere: v? earū q? di
cūt aduerse. Nā bon? r palib?
nec bōis extollit: nec malfrā
git. Adal? aut iō huiuscemōi
ifelicitate punit: q? felicitate
corrupit. Quidit tñ de? sepe
etiā i his distribuēdis euidēt?
Nā si nunc oē pctm manifesta plecteret pena
nihil vltio iudicio refuari putaret. Rursus si
nullum pctm nūc puniret apte diuinitas: nul
la eē puidētia dīna crederet. Silr i reb? scōis
si non eas de? q?busdā petētib? euidētissīma
largitate cōcederet: non ad eum ista pñinere
dicerem?. Itēq? si oib? eas petētib? daret: non
nisi p? talia pñia futendum illi eē arbitrare
mur. Nec pios nos faceret talis futus. s? po
tius cupidos r auaros. h?ec cū ita sint: q?cūq?
boni maliq? p? afflicti sūt: nō iō isti distincti nō
sūt: q? distinctū nō ē qd vtriq? r pessī sūt. Adanet
ei dissilitudo passoz etiā i silitudie passionū: r
lz sub eodē to: mēto nō ē idē x? r vitū. Nam si
cut sub vno igne aurū rutilat et palea sumat:
r h? eadē tribula stipule pminuūt: frumta pur
gāt: nec iō cū oleo amurca pfūdīt q? eodē pli
pōdere expmit: ita vna eadēq? vis irruēs bōs
pbat: purificat: cliqt: malos dānat: vastat r ex
rmiat. Uñ i eadē afflictōe mali deū detestāt at
q? blasphemāt: bōi at pcat r laudāt. Tm infē: si
q?lia s? q? q? patiat: Nā pi motu exagitatū r ex
halat horribilr cenū r suauit fragrat ynguētū.

causas qre cōter
de? permittit tu
stos in vita pñi
magis affligi in
bonis r palib? q?
malos. Et butul
reddidit qnq? cas.
q? prima incipit
ibi. Cur putam?
nisi rē. Scda ibi
Itēq? misericor
diare. Letera ibi
Ista vero r palia
rē. Quarta ibi.
Quidit tñ de? rē.
Quinta ibi. Sū
militer in reb? rē
Deinde ibi
b? Hec cum ita
sint rē. Ostendit
aug? q? oīno alit
se habent boni in
aduersis q? mali
Et hec potest eē
sceta causa prio
ris dicit. vt scilz
de? permittat af
fligi non solū ma
los sed etiam bo
nos vt ex diuers
so modo se habē
di i aduersis ap?
pareat diuersi
tas inter bonos r
malos.

Rossi. 2

*Quare dicit
mīa malis h?
vñbz phazq?
parat dōmā
eoz bō r mal?
bōis subitū h?
soluit r i pte*

*boni
malis
b*

ps. 88.

bat. 5.

Liber

Insuper... de... plani...

Capitulum IX. Quid igitur in illa reru vastitate...

Capitulum IX. Quid igitur in illa reru vastitate christiana...

tebat eos qui in mundo peregrinantur... Col. 3...

Handwritten marginal note in red ink.

Handwritten marginal note in red ink.

Ca. X. vacare sniam vbi ait. Scim^o qm diligentibus
 a seruit^o deum omnia coopant in bonum.
 oia que ha
 bebant et.
 In hca. in
 cipit b. au/
 gusti. agere
 distincti de
 aduersis q
 boni passi
 sur tpe illi
 vastatois.
 distinguit ei
 aug^o illa ad
 uersa et ea
 psequitur
 in speciali.
 psequit ho
 in hoc cap.
 duo mala
 bonis illa/
 ra. vni fu
 te spoliatio
 bonoii tem
 poraliu. et
 huius red
 dit triplice
 ratione. q
 re scy deus
 hoc permu
 sit. quaz se
 cunda cau
 sa seu ratio
 tangit. ibi.
 Illi aut in
 firmiores.
 re. Tertia
 tangit ubi.
 b. Hec q
 de suis faci
 ebant. vbi
 aug^o. facit
 u. oportebat em
 vt eis adderet etiam expe
 rimentorum disciplina quibus fuerat tam diu
 de paulino
 nolenti epi
 scopo qui
 sibi nihil re
 liquerat au
 ferendu po
 tens cu i et
 emplu solu
 et non intē
 des dicere
 q ipe a go.
 rdis passus
 sit. nam de
 isto paulo
 scribit pau
 lino dyaco
 nus in hi
 storia roma
 noz. li. xiiij
 q p^o apto

Capitulum X

Disserunt omnia que habebat. Nunquid
 a fidem. Nunquid pietatem? Nunquid
 interioris hominis bona qui est ante
 deum diues? He sunt opes xpianorum: quib^o
 opulentus dicebat apostolus. Est aut quest^o
 magnus pietas cum sufficientia. Nihil em in/
 tulimus in hunc mundum: sed nec auferre qd
 possumus: habentes autem victum et regumē
 tum: his contenti sumus. Nam qui volunt di
 uites fieri incidunt in temptationem et laque
 um et desideria multa et noxia: que mergunt ho
 mines in interitū et perditionem. Radix enim
 est oim malorum auaricia: quam quidem ap
 petentes a fide pererrauerunt: et inseruerunt
 se doloribus multis. Quibus ergo terrene di
 uitie illa vastatione perierunt: si eas sic habe
 bant qucadmodum ab isto foris paupe: intrus
 diuite audierant. id est si mundo vtabant tan
 qua non vtentes: potuerunt dicere: quod ille
 grauius temptatus et minime supatus. Au
 dus inquit exij de vtero matris mee: nud^o in
 terram reuertar: dñs dedit dñs abstulit: sicut
 dñs placuit ita factum est: sit nomen dñi bene
 dictus. Ut bonus seruus magnas facultates
 haberet: ipsam sui dñi voluntatem cui pedisse
 quis mente dicescere: nec contristeretur eis
 rebus viuis relictis quas fuerat cito moriens
 relicturus. Illi aut infirmiores q terrenis his
 bonis quibus ea non preponerent xpo: aliquantu
 la tū cupiditate coherabant: quātū hec aman
 do peccauerint: perdendo senserunt. Tantū
 quippe doluerunt: quātū se doloribus in serue
 rant: sicut apostolum dixisse supra commemorā
 uit. Oportebat em vt eis adderet etiam expe
 rimentoꝝ disciplina quibus fuerat tam diu
 neglecta verborum. Nam cum dixit apostol^o
 Qui volunt diuites fieri in temptationem in
 cidunt et. profecto in diuitijs cupiditatem res
 prendit non facultatem quam pcepit alibi di
 cens. Precepe diuitibus hui^o mundi non sup
 be sapere: neq sperare in incerto diuitiarum fu
 arum: sed in deo viuo qui pstat nobis oia abū
 danter ad fructum: bene faciāt diuites sint
 in opibus bonis: facile tribuant: comunicent:
 thesaurizent sibi fundamentū bonum in futu
 rum: vt apprehendant veram vitam. Hec q
 de suis faciebāt diuitijs magnis sūt lucr^o leuia
 dāna solati: plusq letari ex his q facile tribue
 do tui^o seruaueit: q tristari ex his q timide
 retinēdo facili^o amiserūt hoc em poruit in fra
 gire: qd piguit ide trāsferre. Nā q receperit p
 liū dñi sui dicēris. Nolite pde vobī tra thesau
 ros: vbi tinea et rubigo exterminat et vbi fures
 effodiūt et furant. Et thesaurizate vobī in celo the
 sauros q fur si accedit neq tinea corrūpit vbi
 em est thesaur^o tuus ibi erit et cor tuū: tribula
 tois tpe pbauerūt q recte sapuerint non tem
 nendo veracissimū pceptoꝝ: et thesauri sui si
 delissimū inuictissimūq custodē. Nā si multi si
 gauisi ibi se habuisse diuitias suas q cōrigit vt
 hostis non accederet qto certi^o et securi^o gau
 dere potueit q monitu sui dei illuc miguerant
 q accedi oino non posset. Uti paulin^o nō nolē
 sis eps ex opulētissimo diuite: volūitate paup
 rum: et copiosissime scrūs: qū et ipam nolā bar
 bari vastauerūt: cū ab eis teneret sic in corde
 suo: vt ab ea postea cognouim^o pcabāt. Dñe:
 nō ex crucier ppter aux et argentū. Ubi enim
 sint oia mea tu scis. Ibi enim habebat oia sua
 vbi eū pde et thesaurizare ille monuerat qui
 h mala mūdo vctura pdixerat. Ac p hoc q dñs
 suo monēti obedierāt vbi et quō thesaurizare
 deberēt: nec ipas terrēas diuitias barbari in
 cursantib^o amiserūt. Quos aut nō obedisse pe
 nituit qd de talib^o reb^o faciēdū eēt si si pcedere
 sapia: pite certe expientia didicēit. At ei qdā
 boni etiā xpiani tormēt^o excruciatī sūt: vt bōa
 sua hostib^o pderent: illi vero: nec pdere nec
 pdere potuerūt bonū: q ipsi boni erāt. Si autē
 torqueri q māmona iniquitatis pdere malue
 rūt: boni nō erāt. Admonēdi aut fu erāt q tā
 ta patiebāt. p auro qnta eēt sustinēda p xpo
 vt eū poti^o diligere discerēt q p se passos eter
 na felicitate ditaret: nō aurū et argentū p quo
 pati miserrimū fuit seu mētiendo occultaret
 seu vex dicēdo pdere. Nāq in tormēta ne
 mo xpm pntēdo amisit nemo aurū nisi negan
 do seruaui. Quo circa vtiliora erant fortasse
 tormēta: q bonū incorruptibile amādū doce
 bāt q illa bona q sine vilo vtili fructu dños sui
 amoze torqabant. Sed qdā etiā nō hntes qd p
 derēt dū non credunt tormēta sūt. Et hi forte ha
 beri cupiebāt nec scā volūitate paupes erāt:
 quibus demonstrandum fuit: non facultates
 sed ipsas cupiditates talibus esse dignas cru
 ciatibus. Si vero melioris vite proposito re
 conditum aurum argentumq non habebant
 nescio quidem vtrum cuiq talium acciderit:
 vt dum habere creditur torqueretur. Clerū
 tamen etiam si accidit profecto qui inter illa
 tormenta paupertatem sanctam confiteba
 tur christum cōfitebatur. Quapropter et si nō
 meruit ab hostibus credi: non potuit tamen
 sancte paupertatis confessor sine celesti mer
 cede torqueri.

ne vbi a go
 tibus de q. s
 sepe dicitur
 est expletis
 ruij. amis.
 itez capra
 e vbi a gey
 serico rege
 ryadaloꝝ
 Relucta ho
 postmodū
 vbe ryā da
 li r mauri p
 cāpanā se
 effidentes
 tandē nolā
 ciuitatē di
 rullamā pro
 strauerunt
 Inter has
 ho pcellas
 vir pssu
 mus pauli
 nul nolane
 vbiis epus
 postq de
 quid habue
 ra r vel ha
 bere potat i
 redēptōꝝ ca
 priuoz ex
 pderat. tā
 dem ad pte
 as cuiusdā
 vidue cui^o
 fili^o capta^o
 in affrica te
 nebat. illuc
 cū ea se trās
 tulit r. p fi
 lio eius cui
 dā viro bar
 baro i scrut
 niū se tradi
 dit d isto tā
 cro paulo
 tractat gre
 go^o. li. iij.
 dialogoꝝ.
 narrās ma
 gis diffuse
 ea q scribit
 d ipo paul^o
 Deide i fra
 tbi scilicet.
 c. At em
 qdā bōi pfe
 quit scōm
 malū illanū
 xpāis vics
 tostonē nā
 aliq torqba
 tur vt pdē
 rē bōa sua
 ap: totū ca.

Liber

Capitulum XI

Ultros u
m sunt chri
stianos.
27. In b capitu
lo prosequit au
gustinus tertius
malum christia
nis illatum. scilicet
fame quam
multi passi sunt
et reddit causam

*Quando flagella
fames multae
que commendantur
In archy Dec 30
Dorem*

Capitulum XII

Enim i
a tanta re.
In hoc
capitulo prosequit
augustinus
quartum malum
christianis illatum
videlicet carentia
sepulture ostē
dens q̄ talis caren
tia non est per se
malus illius qui
tam mortuus est
et insepultus abij
ctur. verum est
tamen quod per
accidens nocet
quando scilicet p
subtractiones se
pulture subtra
hantur suffragia
que fiunt pro se
pultis speciali
ter in determina
to loco. et etiam
subtrahitur oca
sio orandi pro in
sepultis que da
tur orandi pro se
pultis in certo lo
co. dum scilicet
ex loco sepultu
re reductur qua
doq̄ quis in me
moriam ibi sepul
ti. tamē gentiles
quidam putabāt
q̄ carentia sepul
ture per se et dire
cte obesset mor
tuis. vt patet p
virgilium libro
sesto encidos. q̄
dicit q̄ anime in
sepulorum do
Luē. 16. nec sepeliuntur
errant centus an

*Depulsa quibus
valeat hō
glo r r p p p*

*Mors oitg
innatit et
p p mala*

Capitulum XI

Ultros inquit eti
am christianos fa
mes diuturna vasta
uit: h quoq̄ in usus suos bo
ni fideles pie tolerando ver
terunt. Quos enim fames
necauit malis vite hui⁹ sicut
corpis morib⁹ eripuit. Quos
autē nō necauit docuit p̄cius
viuere: docuit p̄ductius le
iunare. Sed enim multi etiam
xpiani interfecti sunt: multi
etate cōsumpti. Hoc si egre
ferendum est omnib⁹ qui in
hanc vitā percreati sunt vtiq̄
cōmune est. Hoc scio: nemi
nem fuisse mortuū qui nō fu
erat aliqui mortuus. Finis
autē vite: tam longam q̄ bre
uem vitā hoc idem facit. Ne
q̄ enim aliud melius aliud
deterius: aut aliud maius et
aliud breuius ē: quod iam pa
riter nō est. Quid autē inter
est quo mortis genere vita
ista finiatur: q̄n ille cui finit:
iterum mori nō cogitur. Qu
autē vnicuiq̄ mortalium sub
quotidianis vite huius cast
bus innumerabiles mores
quodāmodo cōtinentur: q̄
diu incertū est que nam eaz
ventura sit. Quero vtrū sa
tius sit vnam perpeti moriē
do: an omnes timere viuen
do. Nec ignoro q̄ inertī⁹ eli
gatur diu viuere sub timore
tot mortium: q̄ semel moriē
do nullaz detriceps formida
re. Sed aliud ē quod carnis
sensus infirmiter pauid⁹ re
fugit: aliud quod mentis rō
diligenter enucleata cōuin
cit. Adhala mors putanda nō
est quam bona vita precesse
rit. Neq̄ enim facit malam
mortem: nisi quod sequitur
mortem. Non itaq̄ multum
curandum est eis qui neces
sario morituri sunt: quid ac
cidat vt moriantur: sed mo
riendo quo ire cogant. Qu

igitur christiani nouerit lon
ge meliorem fuisse religiosi
pauperis mortem inter lin
gentium canum linguas: q̄
impj diuisi in purpura et bis
so horrenda illa genera mor
tuis quid mortuis obfuerūt
qui bene vixerunt

nis circa fluitus
infernalē. q̄ ap
pellatur cocytus
et circa stygias pa
ludes. nec possunt
infra centum an
nos transire ad
sedes optatas.

Capitulum XII

Enim in tanta strage cadaueruz
nec sepeliri potuerunt. Neq̄ istud
pia fides nimium reformidat: tenēs
predictum. Nec absumentes bestias resurre
cturis corporibus obfuturas: quorum capill⁹
capitis nō peribit nullo modo diceret veritas
Nolite timere eos qui corpus occidunt: aiam
autē non possunt occidere: si q̄c̄q̄ obesset futu
re vite q̄c̄q̄ inimici de corpibus occisoꝝ face
re voluissent. Nisi forte q̄spiam sic absurdus ē
vt ptendat eos qui corpus occidunt non debe
re timeri ante mortē: ne corp⁹ occidat: et time
re debere post mortem ne corpus occisum se
peliri non sinant. Falsum est ergo qd̄ ait xps:
qui corpus occidit et postea nō habent qd̄ faci
ant: si habent tanta q̄ de cadaueribus faci
ant: Absit vt falsum sit qd̄ veritas dixit. Dictū
est em̄ aliquid eos facere cum occidunt: quia
i corpe sensus est occidēdo: postea vero nihil
habere quid faciant: q̄ nullus sensus est i cor
pore occiso. Adhala itaq̄ corpa xpianoz terra
nō terit: sed nulluz eoz quisq̄ a celo et a terra
sepauit: quam totā implet p̄sentia sui q̄ nouit
vnde resuscitet qd̄ creauit. Dicit quidem in
psalmo. Posuerūt mortalia seruoꝝ tuoz: uꝝ
escam volatilibus celi: carnes sanctorum tuo
rum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eo
rum sicut aquam in circuitu hierusalem: et nō
erat qui sepeliret. Sed magis ad exaggeran
dam crudelitatem eozum qui ista fecerūt: nō
ad eoz infelicitatem q̄ ista perpessi sunt. Quā
uis em̄ hec in cōspectu hominum dura et dira
videant. Sed preciosa in cōspectu dñi mors
sanctorum eius. Proinde omnia ista. id est cu
ratio funeris. conditio sepulture. pompa exe
quiorum: magis sunt viuozum solatia q̄ substi
dida mortuozum. Si aliquid prodest impio se
pultura p̄ciosa: oberit pioꝝ aut nulla. Pre
claras exequias: in cōspectu hominuz exhibi
buit purpurato illi diuisi turba famuloꝝum:
sed multo clarioꝝ in cōspectu domini vlc
roso illo pauperi ministerium prebuit angelo
rum: qui eum non extulerunt in marmozum
tumulū. sed in abrae gremiū susulerūt. ridēt
Billi. p̄tra q̄s defēdēdā suscepim⁹ ciuitatē dei.

Ad. 10.

Ps. 78.

Ps. 115.

b Uerum sepl
ture curā re. Ex
emplū ad istō be
tur i seneca q li
bro de remedio
fortuitorū multū
pliciter ostendit q ca
rētia sepulture ē
pūpendēda. vir
gilius etiā nō ob
stantibz qvin
tū de in sepulcro
nū pena r impo
ditō. libro. vij.
tū libro scdo enei
dos dicit sic fa
ciliū tacura sepl
cū Valerī etiā
libro. vij. narrat
de theodoro q re
gi lūsimacho pre
cipiēt vt cruci af
figeretur. nūdit.
terribilis sit bec
crux purpuratis
tuis. mea vō ni
hil interest humi
an sublime purre
fiā. c. Celo
tegitur rē. Istud
ē dicit lucani li.
vij. Est aū vna
pūte fm bug. et
papiā. vas q de
functorū corpibz
pcedēdis seruire
solebat cōsueue
rūt etiā antiq̄tus
romani mortuo
rū corpa cremā
r postmodū col
lectos cineres ere
mari corpa i va
se p̄huare. quod
vas vna voca
batur hūo recipi
tur vna genera
lit p sepulchro
Caplm. XIII.
Ecido
n nō
nēdazē
In b capitulo ex
cludit aug. erro
res q possēt ori
er dicit in p̄ce
dētī capitulo qz
ei dicit q seplu
re carētia nō obest
defuncto. possēt
aliq̄s credere q
corpa mortuorū

To. 2. 12

Abat. 26

Joh. 10

b Uerū sepl
rum pbi contempserit sepe
vniuersi exercit dū pfrena
pasa morerēt. vbi p ea iace
rēt. vlt qb bestijs esca fierēt
nō curast. Licet qz dhac re
poetī plausiblr dicere. Celo
tegit q nū h̄y r nā. Quāto mi
nō dnt d corpb i seplu r i sul
tare xp̄iāis. qb r ipi carnis
r mēbroz oim reformatio nī
solū ex tra. v̄xerīā ex alioz
elemētoz secretissimo sinu q
dilapsa cadauera recesserūt
i t̄pis pūcto reddēda r reite
grāda p̄mittit. Cap. XIII
Ecido tū cōtem
nēda r abijcienda
sunt corpa defun
ctorū maxieqz iustoz atqz
fidelīū. quibz tanqz organis
r valis ad oia bōa opa. scūs
vlus ē sp̄s. Si em̄ paterna
vestis r anul. ac si qd h̄mōi
tāto cari ē posteris. q̄nto er
ga p̄ntes maior extitit affe
ct. nīlo mō ipa sp̄rnāda sūt
corpa q̄vriqz mltō familiari
atqz p̄iūcti. qz q̄libet i dūmē
ta gestam. h̄ec ei nī ad oia
m̄tū v̄l adiutorū qd adhibe
tur extrīsec. s̄ ad ipaz natu
rā hōis p̄tinet. Uī r antiq̄z
iustoz funera officiosa pieta
te curata s̄. r exēq̄ celebra
te. r seplura p̄uīsa. ipiqz dū
viuerēt d̄ sepeliēdis v̄l r̄t r̄f
ferēdis suis corpibz nīlīs mā
dauert. Et tobias sepeliēdo
mortuos. dēū p̄meruisse te
ste āgelo p̄mēdat. Ip̄e q̄p̄ōis
dic̄ tercio resurrectur r re
ligiose m̄lieri bonū op̄ p̄di
cat. p̄dicādū qz p̄mēdat. q̄v̄n
guētū p̄ciosū sup mēbra eius
effuderit. atqz s̄ ad eū sepli
endū fecerit. Et laudablr cō
memorāf i euāgelio q̄ corp̄
ei. de cruce acceptū diligēt.
atqz honouifice tegēdū sepe
liēdū qz curast. Uerū iste au
ctoritates nī h̄ admonēt q̄ i s̄t
vll. cadaucrib. sens. s̄ ad di
puidētiāz. cui placēt ē r talia

pietas officia: corpa q̄ mor
tuoz p̄tinerē significāt. p̄p̄
fidē resurrectōnis astruēda
Ubi illō salubrit̄ dicit q̄nta
possit eē r miseratō p̄le mo
lynis q̄s viuetibus r sentiē
tibz exhibem. sineqz h̄ apud
deū perit q̄ exanimis hōim
mēbris officio diligētē qz p̄
soluit. Sūt q̄dē r alia q̄ facti
p̄f̄iarche d̄ corpbz suis v̄l cō
dēdis v̄l r̄f̄erēdis p̄pheti
co spū itelligi dicta voluerūt
Hō ar̄ h̄ loc. ē vt ea p̄tracte
m. cū sufficiāt ea q̄p̄rim. S̄z
si ea q̄ sustētādīs viuetibz sūt
necessaria sic vict. r amict.
q̄uis cū q̄ui afflictoe de sint.
nī frāgūt i bonis p̄ferēdi tole
rādīqz d̄tū r nec eradicāt ex
aio pietatē. s̄ exercitatā faci
unt secū d̄iorē. q̄nto magi cū
desūt ea q̄ curādīs funeribz
p̄dēdisqz corpibz d̄f̄icrorz ad
hiberi solēt. nō efficiūt mise
ros i occultis pioz sedibz iā q̄
eros. Ac p̄ h̄ q̄n ista cadaue
ribz xp̄ianoz i illa magne vr
bis v̄l ē r alioz opidoz vasta
tōe defuēt. nec viuoꝝ culpa
ē. q̄ n̄ potuef̄t ista p̄bere. nec
pena mortuoz q̄ n̄ p̄t ista se
tire. Cap. XIII
Ecido mlti inq̄r xp̄i
ani ē r captiui ducti
s̄. Hoc sane miserrimū est si
aliq̄ duci potuef̄t v̄bideū suū
si inuenēf̄t. Sūt i scripturis
scīs h̄ ē r cladī magna solatia
fuef̄t i captiuitate tres pu
eri: fuit daniel: fuef̄t aliq̄ pro
phete: nec d̄s d̄fuit p̄solatoz.
Sic si defuit fideles suos s̄
d̄anātōne gētī: s̄z barbare tū
hūane: q̄ p̄pheta nī deseruit
nec i visceribz belue. Hoc q̄
q̄ illi cū q̄b agim. malūt ir
ridere q̄ credere: q̄ tū i suis
lris credūt arionē methym
neū nobilissimū citharistam
cum esset eiect. d̄ nauī. exce
ptū delphini dorso r ad fraz
eē p̄uctū. Uerū illud n̄m
d̄iona p̄pheta incredibili ē

ēnt abijcienda.
q̄d bre p̄bar aug.
Caplm. XIII.
Ecido mlti inq̄r
s̄ n̄ inq̄r
rē. In b
capitulo p̄f̄etur
aug. quātū ma
lū cōstitians ro
manis illan̄ tpe
vastatōis vr̄bis
sez captiuationē
naz aliq̄ captiui
foran abijcti s̄
q̄s aug. p̄ solat p̄
exemplū d̄ Jona
p̄pheta q̄ s̄ mer
sus i v̄tre pisca
tū non fuit a deo
desertus. sic nec
captiui fideles q̄
cūqz ducant i ca
ptiuitatem
b. Hoc quoqz
illrē. Illos cum
quibz agit vocat
aug. gētes seu
paganos. q̄ forā
n̄ credūt q̄ ionas
fuit saluat. ab y
tero piscis. s̄z tū
h̄ nō debet eis eē
incredibile. qz si
mle inuenit sc̄p
tū in libris corūz
de arione cithari
sta. cui fortuna
fuit mirabilis q̄
h̄ tangit ab augu
stino. Et fuit fm
belyādū r̄ibus
iose regis iude.
quā describit ouī
d̄ pulchre r dif
fufel. ij. de fastis
A. Bellius vero
lib. xvj. nocturn
acticaz scdo titu
lo narrat q̄ cum
arion eēt perian
d̄o regi corinthi
orū familiarissi
mus r de sicilia i
patriam rediret
onust. grādī pe
cunia cōntibol
nautas tāqz sibi
notiores elegit.
Di h̄o pecunie
cupidi cū in altrū
mare venisset ce
perunt p̄silū vt

*Fideles des m̄tū
p̄lūqz s̄t*

Jone. 2.

b

Liber

arionē interficerēt. qđ ipse cōperiens oia sua eis obtulit vt sibi vitā cōcederēt. Ipsi pō sibi ecōtra p̄ceperūt. vt se in mare statim p̄iceret. vit aut ab eis potuit iperrare vt p̄ceperūt qđ in mare se precipitaret liceret sibi vestimenta sua induere ⁊ canere carnē cōsolabre sui casus i citbarā. qđ cū fecisset q̄nto alti⁹ potuit statim in mare se precipit. moxq̄ inter vndas delphini affuit ⁊ eo supra dorsus suū elevato sup vndas susceperit ad terram portavit. Arion pō in corinthum veniens talē se perandrio exhibuit q̄le delphin⁹ portauerat de q̄ pul

Plane incredibilis. qz mirabilis. ⁊ mirabilis qz potēti⁹
Capitulum XV.
Abēt tñ isti de captiuitate religiōis causa ēt spōte tolerāda: ⁊ in suis p̄claris viris nobilissimū exemplū b. Abarc⁹ attili⁹ reguli ipator: ppli romani captiuus apđ cathaginēses fuit. Qui cū sibi mallet a romāis suos reddi: qđ eoz tenere ca

che dicit ouidius sic Ille sedet citbarāq̄ tener precū qz vebendi. Cantat ⁊ equoq̄cas carmine mulcet aq̄s De delphino aut illo fingunt poete vt patet i ouidio vt ppter illud opus pietatis iupiter eū transtulit in celum vbi lucet stellis nouem. Est enim in rei veritate vna constellatio in celo ex nouem stellis constās q̄ vocatur delphinus. licet aut illud de trāslatione delphini in celum sit fictio poetica. nō ppter hoc credendum est qđ illud quod narrat de arione portato a delphino sit fictiū. qz qđ delphini boies susceperunt in mari ad portandū patet p̄ solū qđ de pluribus hoc refert Valerius aut libro. xj. dicit qđ delphini nō boient boiem vt alienū. sed nauibus potius occurrunt ⁊ ludendo applaudant. Iudorus aut libro. xij. etymologiarum dicit qđ natura delphinorum qđ vocant q̄ymones est qđ ad melodiam gregarij veniunt. **Ca. XV.**
Abēt tamen isti. ⁊c. In hoc capitulo consolat augustinus captiuos romanos qđ scz a gorbis captiuati fuerunt ⁊ cōhortatur eos ad patientiā p̄ exemplū cuiusdam ducis romanorum nobilissimū ⁊ maximi. scilz marci attili⁹ reguli olim consulis romanorum qđ non solū captōnem suā patienter sustinuit q̄uis gentilis esset. imoz cum potuisset liberari si cōtra iuramentū p̄prium venire voluisset. p̄celegit seruare iuramentum. qđ a morte ⁊ captiuitate liberari. **b. Marcus ⁊c. De isto marco attilio facit aug. mentionē infra libro isto. Et ea que hic narrant rigerunt in primo bello punico. fuerūt aut tria bella punica. i. bella romanorū contra penos qđ africa ⁊ cathaginēses appellānt. africa ab africa. cathaginēses a cathagine ciuitate qđ oli fuit caput imperij africani. sic roma romāi. Prīmū ē bellū puni cū fm eutropij durauit. xxij. annis. Scđm aut durauit. xij. Tercū pō durauit. iij. annis. Anno ḡ nono p̄mi belli punici creati sūt romē duo p̄sules. s. manli⁹ volscō ⁊ p̄far⁹ marci⁹ regul⁹. qđm oisū libro. iij. tullij i africa ferre bellū cū. cccc. xxx. nauib. i siciliā qđ tñ erat cathaginēsiū p̄fecti sūt. vbi obtēta victoria vltēr⁹ p̄cesserūt i africa. ⁊ capti. ccc. castellis ⁊ oppidis māl⁹ p̄sul romā rediēs. xxvij. milia captiuoz cū igēnto spolijs secū ruerūt. Marc⁹ regul⁹ pō bellum cathaginēse sōtū. ⁊ tra tres ipatores cathaginēses**

s. duos bastrubales ⁊ amilchare atrocif puguit. In q̄ pugna cca sūt cathaginēsiū. xvij. milia. capta pō y. milia. ⁊. vij. elephātes abducti. Cathaginēses pō fracti ⁊ exinaniti diuers⁹ bellis ⁊ cladib⁹ pacē a regis poposcērūt. S; cū audirēt p̄ditōes pacē intolerabiles priuos: ad b. petradū ēt istū p̄cipue regulū cū legat⁹ suis romā miserūt: p̄ iuratōe cōstrictū: si qđ volebāt minime peregris: rediturū esse cathaginē. Perrexit ille: atq̄ i senatu p̄traria p̄suasit: qm̄ si arbitraba⁹ vtile eē romane reipublice mutare captiuos. Nec p̄ hāc p̄suasione a suis ad hostes redire cōpulsus ē s; qz iurauerat. id spōte iples

quas dictrauerat maluerit corthaginēses mox armari qđ talib⁹ cōditōib⁹ assentire. Cōparis ergo ex diuers⁹ p̄bomilitib⁹ ⁊ facto exercitu magno ranti ppū reges lace dmonitōz cū auilijs ac cituz duce bello p̄fecerūt. Ingēs pō ruina romanorū secuta ē. nam celsis. xxx. milib⁹ romanorū marci⁹ capt⁹ ⁊ i cathenas p̄iect⁹ ē. p̄ modū pō p̄mūtādis captis romā miss⁹ ē. sic narrat haug. Eutropij pō li. ij. narrat qđ p̄ captōz regulū iterfectōz sui exerat. p̄sules romāoz abo. s. marcus emili⁹ paul⁹. ⁊ scour⁹ fulu⁹. cū classe. ccc. nauib⁹ p̄fēti ⁊ tra africa p̄mo vicerūt afros bello naualiter emilit⁹ p̄sul. c. iij. nauis hostiū submersit ⁊. xxx. cū pugnoz cepit. Itē ēt deuenit s; afri a merello p̄sule iterfect⁹. xx. milib⁹ hostiū ⁊ capē. elephātib⁹ eoz ita vt metell⁹. c. xxx. elephātes cū captiuis milib⁹ romā deduce ret. Et p̄ hāc mala cathaginēses regulū miserūt romā vt p̄mutatōz captiuoz iperraret. Qui romā veniens ducē i senatū nihil qđ romā egit. dixitq̄ se ex illa die qđ i p̄ate afroz venisset romanū eē desijisse. Sua sit tñ ne par cū afris fieret dice⁹ ipos iā effraetos nullā spem hēre. se pō tāri nō eē vt tot milia captiuoz p̄p̄ vni se senē ⁊ paucos romanos captiuos redderēt. **P̄missa ex eutropio excerpta sūt. A. Belli⁹ pō li. v. addit ad p̄dictā p̄suasione reguli. dicit ei regulū i senatu retulisse. qđ a cathaginēsiū sibi qđdā venenum mirabile datū fuit. qđ videt⁹ certo die sibi morē iseret vt s; viuere posset donec iperrasset p̄mutacionē captiuoz. p̄ modū pō inuale eēte veneno tabesceret. Audita ergo i senatu p̄suasione reguli. vt refert eutropij romani ei⁹ p̄silio acquiescūt. Lū āt romani sibi offererēt qđ cū rome tenerēt. negauit se i ca vrbē māsuz in qđ p̄ qđ fuisset afris dignitate honesti ciuis hēre nō posset. Reuersus ergo i africa ne iuramentū ei⁹ infringeret qđ se iurauerat reuersuz nisi p̄mutatōz captiuoz iperraret crudeli genere morē. necat⁹ ē. nā circūcis palpebris cū vsq̄ ad mortē ex cruciatu intolerabilis iugularet. dcmū oib⁹ supplicijs extict⁹ ē. A. Belli⁹ pō narrat qđ peni. i. afri regulū reuersū a romanis in antris ⁊ pfundis tenebris clauserūt longo t̄p̄e post modū vbi sol erat ardentissim⁹ cū repēte eduxerūt. aduersusq̄ ter⁹ solis oppositū trinētes intēdere oculis i celū cogebāt. palpebras pō ei⁹ ne eas claudere posset fursū ⁊ deorsū deductas insuerūt. ⁊ sic diu sōno p̄hibitu necauerūt. Romani pō hāc audito nobilissimos penoz captiuos dederūt filijs reguli qđ ērcos sōno p̄hibitos necauerūt. Dec. A. Belli⁹. Modū āt qđ rom⁹ erat regis narrat valer⁹ li. ix. codē mō qđ b. narrat aug.**

Exo bella punica

frans
obscuro
obscuro

Tolerat et lib. s. valde pmedatrec gulu de h q iura metu sua puaerit. Tulle et lib. iij. d officijs id p bar r ruder ad ro nes alioz q h ip bauert. ondes q strictu cyiculum iuramti r qd stri cre illd anriq ro mani obseruaue runt r.

desisti opinat fangi. Qui g p pfea colebat vt ista vita ppera redderet: si vey iuranti has ir rogari penas seu voluere seu pmisere. Quid puo gni irari facere potuerit. Sz cur rocina toz mea n poti ad vtzqzcluda. Deos certe sic ille coluit. vt ppi iurissuradi fide: nec rema neret i patria. nec inde qibet ire. s ad suos ac cerrimos inimicos redire mime dubitarz. hoc si huic vite vrile existimabat. cui ta horreduz exitu meruit. pculdubio vallebaf. Suo qpe docuit exeplo nihil deos ad ista tpalē felicitatē suis pdesse cultorb. qn qdē ille eoz deditus cultui r vict r captiu abduct ē: r qz noluit alit q p eos iurauerat facere. nouo ac prius inaudito nimiumqz horribili supplicij genere cruciat. extitit ē. Si at cult deoz p hac vita velut mercedē reddit felicitatē. cur calūniat tpi b xpianis. id dicetes vrbi accidisse illā calā mitatē. qz deos suos colere destitit. cū poruerit etiā illos diligētissime colēs tā felix fieri q ille regul fuit. Hui forte extra clarissimā vitatē tāta qsqz demētia mire cecitas obnitit. vt pte dere audeat vniuersā citatē deos colētē ifeli cē eē n posse. vñū vō hoīem posse. q videlz po tētia deoz suoz mltos poti sit idonea pfare q singulos: cū mltitudo pster ex singlis. Si at dicūt marcū regulū etiā i illa captiuitate illoz cruciatib. corpis animi vtute bti eē potuisse vt poti vā qraf: q brā possit eē r citas. Neqz ei aliū de brā citas. aliū de hō: cū aliud citas n sit. qz pcorz hoīm mltitudo. Nobz nōdū in teri disputo. qlis i reglo vt fuerit. Suffic nūc q isto nobilissimo exeplo cogū fateri. si pper corpis hōa v fcaz rex q extrisec hōi accidūt colēdos deos. qn qdē ille carere his oib. ma luit. qz deos p qz iurauit offēdere. Sz qd facie m hōib. q gñant talē se habuisse ciuē. qlēti mēt hēe citatē. Qd si nō timēt. tale g aliqd qle accidit regulo. etiā citati tā diligēt q ille deos colētī accidere potuisse fateant. r xpianis tpi b. si calūniēt. Qlex qz de illis xpianis orra q fūo ē q ēr captiui ducti s. h ituat r taceat q sa lubume religiōi expic i pudēt atqz iprudēt illu

uit At illi eū excogitat atqz horredis cruciatib. necaue rūt. Includū qpe angusto li gno vbi stare cogere clauif qz acutissimis vndiqz pfixo. vi se i nullā et pte ic. inaret: sine penis atrocissimis. et vi gilado pemert. Adherito cer te laudat vtute: tā ma g ifeli citate moiorē. Et p deos ille iurauerat. qz p cultu pbi bi to: has generi humano clau

dit. qz si dijs eoz pbro si fuit q. attētissim. cul toz illoz. dū eis iurissuradi fide fuaer. p fia ca ruit. dū aliā si hret. capriuuusqz apd hostes plō gā mortē. supplicio noue crudelitatis. occisus ē multo min. nomē criminādū xpianū i capti uitate sacratioz suoz. q supnā pfiaz vāci fide ex pectates. etiā i suis sedib. pegrinos se eē no uerunt.

Capitulum XVI. m Agnū sane se crūn pu: ar obijcē xpia nis cū eoz exagge rates captitātē. addūt stup etiā pmissa n solū i aliēa mri monia vngiesqz nupturas. s ēt i qsdā scimōiales. Hic vō n fides: n pietas: n ipsa vt q castitas d: s nra poti dispu tatio i pudore atqz rōem q busdā coartat agustūz. Nec tñ curam h aliēis rūsionez reddere. qntū ipis nris sola toz. Sit igit ipis nris sola pfirmatū vtute q recte viuif ab animi sede mēbr. corpis ipare. scimqz corp vsu fieri scē volūtat. q icōcussa ac sta bili pmanēte. qd ali d cor pe vel i corpe fecerit qd sine pctō. ppio n valeat euitari p ter culpā eē patiēt. Sz qz n solū qd ad dolorē. vey ēr qd ad libidinē pnter i corpe ali eno ppetrari p. qd qd taie p petrātū fuerit. r si retēta cō stātissimo aio pudicitia n ex curit. tñ pudorē scutit: ne cre dat scim cū mēt ēr volūtatē qd fieri fortasse sine carnis aliqz voluptate n potuit Ac p h r q se occiderunt ne qd qz huiusmodi paterentur quis hūan affect. eis nolit ignof ci. Et q se occidere noluerūt ne suo facinore alienū flagi tiū deuitarēt. qsqz eis h crimī dederit. ipe cri mine inspiētē nō carebit. Capitulum XVII. Am vtiqz si n lz puata ptate hoīez oc cidere vlnocētē: cui occidēdi licen tiā lex nllā cōcedit. pfecto ēr q seipz occidit homicida ē. Et tāto sit nocentior: cū se occiderit. qnto innocētior: i ea cā fuit. q se occi dēdū putauit. Hā si iude scim merito detesta mur. etiā vritas iudicat. cū se laqō suspēdit: sce lerate illi traditōnis auxisse poti q xpiaffe cōmissū. qm di miam desperādō existabiliter

Capl. XVI. Agnum sat. crum rē. In b caplo pfect aug ferru malū roma nis i vastarōe vr bis illatū. videlz q mte xpiae. nu pte. vngies. r etiā scimōiales vio late sūt ab hosti b. r ruder aug aduersarijs xpia noz q p h xpū anis insultrauit Caplm. XVII. Am vti n qz rē In h ca. p d bar aug. qd dam dicit qd i pon ca plo dixerat. s. q istipies cēt q dice ret. q mlierel i o r se dēbat occu disse qz pati q vi olare fuissent Caplm. XVIII. Ut ar hō c rē. In b ca. confir mar aug. qd dam qd dixerat i duo b. caplis pcedē tib. videlz q ille q oino rra volū tatē violare fue rāt n peccauerūt imo habuerunt r mēt scām r cor pus functum

V. 119

b z

penitēs nullū sibi salubris penitētie locū reliquit: q̄nto magis a sua nece se abstinēdū. q̄ tali supplicio q̄d i se p̄iari n̄ h̄z: Judas ei cū se occidit sceleratū hoīez occidit: t̄ n̄ si solū xp̄i: d̄me ti sue mortis re^o finivit h̄c vitā: q̄z p̄pter suū scel^o alio suo scelē occisus ē. La. XVIII

C Ur ar̄ hō q̄ mali nūl fecit sibi maleficiat et seipsum interficiendo hōsem interficiat in nocētē ne aliū patiat nocētē: atz i se p̄p̄ret p̄p̄m̄ p̄p̄iū ne i eo p̄p̄ret alienū: At ei: ne v̄ aliena polluat libidinetur: n̄o polluet: si aliēa erit: si aut̄ polluet aliēa n̄o erit. S̄z cū pudicia

Laplin. XIX
L ucretia certe matrona
In h̄ca. repbat aug. sc̄m̄ cuius dā matrone nobil q̄ seip̄az occidit: q̄ ab alio fuerat oppressa. sc̄z lucretie. quā romanū ob id factū q̄z sc̄p̄ā occidit laudibz extulit. H̄c h̄o bi storiam lucretie plene narrat out di. j. d. fastis. **Ly^o** et li. j. de origine vr̄bi si ne eadē narrat h̄mō Lūmarit^o lucretie. sc̄. collatin^o tarq̄m^o i obsidio ne ardee citat^o rutiloz. c̄r. z. cena. ret cū serro tarq̄m^o filio tarq̄m^o supbi. vi. z. vlti reg^o romanor^o z alio iuuenibz reg^oz. inf. ipos ortus ē h̄mo de vroz ribz suis. Cepit q̄z vnusq̄q̄ suā laudare et vroz alteri^o p̄ferre. Tūc aut̄ maritus lucretie. n̄o est op^o h̄bis. nā v̄ritas facto sc̄ri p̄t Alceſtis igit̄ eq̄s vt suas vroz viſitaret et iopinato z serret q̄d ageret vnaq̄q̄. veniunt i p̄ncipio noc̄ romā bi q̄zyvroz erāt romē

Nō opinioz quēcōp̄tā stulte sapere vt huic p̄sse aliq̄d existi merēt d̄ ipi^o corpis sc̄itate q̄p̄ uis mēbz illi^o itegritate iā p̄ dita. Quocirca p̄posito animi p̄manēte. p̄ q̄d ē corp^o sc̄ificari meruit. nec ipi^o corpis au fert sc̄itatē vialētia libidinis aliene: quā fuerat p̄seucrātia p̄tinētie sue. An v̄o si aliq̄ se mina mēte corrupta violato q̄z p̄posito q̄d deo vouerat. p̄gat vitiāda ad d̄ceptorē suū adhuc eā p̄gētē sc̄āz v̄l corpe dicim^o. ea sc̄itate animi per quā corp^o sc̄ificabat̄ amissa atz d̄structa Absit h̄ error. Et h̄ic pot^o admoneamur ita si amitti corpis sc̄itatē manēte animi sc̄itate. Et corpe opp̄sso: sic amittit corpis sc̄itas violata animi sc̄itate et corpe in tacto. **Q**uobz n̄o h̄z q̄d in se morte sp̄otan ea punitat se sine vlla cōsensioe sua violēt opp̄ssa. z alieno cōp̄ssa p̄ctō. q̄nto min^o anq̄z h̄ fiat ne admittat̄ homicidii certū. cuz ipm̄ flagitiū q̄uis alienū ad huc pender̄ i certū. An forte huic p̄picue rōi q̄ dicim^o corpe opp̄sso neq̄q̄ p̄posito castitat^o vlla i malū cōsensioe mutato: illi^o t̄m̄ eē flagitiū q̄ opp̄mēs cōcubuerit: si illi^o q̄ opp̄ssa cōcubēti n̄llā volūtate cōsenserit. cōtradidere audebūt h̄i cōtra q̄s sc̄iaz xp̄iana z capti uitate opp̄saz. si t̄m̄ mētes. vey ēt corpa sc̄tā defendim^o. **L**apitulū. XIX.

Ulucetiam certe matronā nobilē veterēq̄ romanā pudicitie magnis efferūt laudib^o h̄o corpe cū violēt opp̄sso tarq̄nij reg^o fil^o libidiose potit^o eēt. illa scel^o iprobissimi iuueis marito collatino z p̄pinā bruto viri clarissimis z fortissimis idicauit. eosq̄ ad vidictā cōstrinxit. Deinde fe di se cōmissi egra atz ipatiē se permit. **Q**uid dicem^o Ad ulra h̄. an casta iudicāda est.

z subito domos suas igressi. cuz sodalibz suis r̄p̄erūt. vroz su as luxur^o p̄uuijs occupatas. post modū v̄l^o p̄cederes i collatinū oppiduz p̄peromā. a q̄ collatin^o maritus lucretie dicit^o. subito domū collatin^o r̄p̄erūt. q̄nq̄ ir̄aueſt. iue nētr̄z lucretiam cuz ancillis suis lanificijs occupat^o. Laus q̄ vroz p̄enes lucretiaz remāsit Sertus h̄o tarq̄m^o fil^o reg^o amorē ca p̄t̄ stari delibera uit quō cop̄ia ei h̄re posset. **I**git̄ paucis dieb^o iter iect̄ ignosāte collatio ad lucretiā cū vno t̄m̄ comite venit. **Q**ue benigne ip̄z r̄ceptū p̄ cenā ad cubiculum hospitale duci fec̄. **Q**ui oībz dormiētibz ad lectū lucretie clā accessit sinistra manu p̄cc̄ lucretie opp̄mēs. **L**uce inq̄t lucretia. **S**er^o tarq̄m^o fil^o sū. ferrū i manu h̄is. q̄ mouer^o si voce emiser^o. **L**uce ip̄a excitata a sōno. z ad hoc v̄ba pauida tacuit. **L**uce tarq̄m^o amorē suū indycauit. z minas p̄cibz adiungebat. quā cū nō posset flectere. minas se i feceruz vnū ce fuis ei^o z i fecerū posituz i lectum ei^o iurra ip̄ā etiā i ffectā. vt neca / ta i adulterio tā sordido videreſ. **Q**uo timore v̄veta lucretia assensit. **P** recessum h̄o serri tarq̄m^o

Lucretia

Lucretia seip̄m occidit

Lucretia si v̄p̄s iudicāda est

mittit ipsa roma ad patre suu lucretiu. ardeat ad vix suum collari nu. vixit qd pr. cuz valerio valefi filio. r. marit. cuz iunio brato. qui cu ad ipsa intrat sent interrogat ea vix si salua esset oia. ipsa vo emf sit la chymif. mi nime inqt. Quid ei saluu mlieri a missa pudicitia. veltigia vixi alie ni collarie i lecto tuo se. Ceter tui corpus violati. mes vo ifons est mors rest. erit. s. dare fide adulfo n ipune fore. Se ruis tar qm. bo stis p hospite re cepe. vos vide rit. qd illi debea tis. Ego me ipsa r si pecco absol no. supplicio m n libero. nec vlla ipudica viuet. lu cretie exeplo. w nags ferru qd sub veste absco derat i pno corde defit rit. Hur. lucretie epitaphiu mab outidio d: ce scm b ms. Lu foderz gladio castuz lu cretie pecc. San guinis r rorens egredere at. Le stes pcedant me n fauisse tyrano. An vix saguis spuis ante deos. qua bn pduci p me p fara loqnt. Alit apd manef alk apud supos. Et p. illd flagi cu amissu i lucre tia a filio regis fuit p modu no me regu in vrbe extrinccum.

Eneid-6

Quis i hac cotrouersa labo randum puterit. b Egre gie qda ex b vaciqs declamans ait. Admirabile dictu Duo fu erit r adulteriu vn admisit Splendide atq. viffime. In tuens em in duu corpoz co mixtoe. vni mqnatiffima cu piditate alteri castiffima vo lupte. r n qd piuctoe mebro: ru s qd aiox diuerfirate age ref attedde. Duo inqt fueft r adulteriu vn admisit. Sz qd e h q i ca gu. vidicat. q adulterium no admisit. Vlla pria er cu pfe pulfus est h su mo mactata e supplicio Si fi e illa ipudicitia q iuita copri mit. n e h iusticia q casta pu nit. Tos appello leges iudi cesqz romai neppe p ppetra ta facinora nec quecpe celeftru r idenatu ipune voluisti iei di. Si g ad vfm iudiciu qf q d ferre. h cruu vobifqz pbaref n solui idenata. vey et casta r inocete iffecta ee mlieri fine eu q id feciffz fufitate pgrua plecterit. Hoc fec illa lucre tia: illa sic pdicata lucretia: nocete: casta: vi ppeffa lucre tia ifup ifemit. Pro ferte fen teta. qd si ppeca n potest qz n aftar qua puniri poffit. cur iffectrice inocet. r caste tara pdicatioe lauda. Quā certe apd iferos iudices. et tales q les poctaz vfox car mib. ca titat nlla rde ofendit. pftitu ta. i. if illos. q sibilent. Infon tes peperere manu lucēqz pofi Proiecer atas cui ad fupna redire cupiet. Fata obftant triftiqz pal. Inabil vnda alligat. An forte id ibi n e. qz n i fontē male fibi fciaz se pe met. Quid si ei q ipa tmmō noffe poterat qz iuueni vi olē irrueti. et fua libidie ille cta p fenfit. Idqz i se punies ita doluit vt morte putaret expiādu. qz nec fic qdē occi dere se debuit. si fructuosam poffet apd deos falfofagere pniām. Tlextri forte ita est.

falsūqz e illd qd fueft duo: et adulteriu vn admisit. h po ti abo adulteriu comiferut: vn manifesta inuafioe: alte ra late p fensione: n se occi dit infonte: r id pot alteratis ei defenfoib. dici n ee apd inferos int illos q sibi letum infontes peperere manu. Sed ita h ca exvtrorz latere coar taf vt si extenuaf homicidiu adulteriu pfirmet: si purgaf adulteriu homicidiu cumu let. Nec oino iuenit erit vbi dr. Si adultera cur laudata. si pudica cur occifa. Rob m i h ta nobili femie hui exeplo ad istos refutados q xpianis femis i captiuitate copreffif alieni ab oi cogitatioe fcitaz ifultat. fuffic qd i pclar. eius laudib. dictu e. Duo fueft r adulteriu vn admisit. Tal ei lucretia ab eis magi credita e: q se nullo adulterino porre rit maculare p fenfu. Sz se ipam qm adulteriu pultit. et n adultera occidit n e pudici tie caritas: h pudoris ifirmi tas. Puduic ea ei turpitudif alienel se comiffe et si n fecu r romana mlt laudis auida nimium verita e ne putaref qd violer e passa cu viueret. Un ad oculos hoim metis fue te ste illa pena adhibeda puta uit. qb. pfciam demoftrare no potuit. Socia qppe facti se credi eripuit. si qd ali. i ea fecerat turpit ferret ipa pati ent. No h fecerut femie xpia ne. q passe siliaviuit. Tu nec i se vltre fat crimen alienu ne alioz scelerib. adderet fua. nqm hostes i eis pcupifcedo ftupra comiferat. ille i fcipis homicidia erubescendo pmit teret. hnt qppe int. gliaz ca ftirat. testimoniū cofcie. hnt at cura oculis dei sui. nec req rit ampli. vbi qd recte facti ant: n apli. hnt. ne deuier ab auctoite legis diuie. cu ma le deuierat offentione fupfito

gerat scriptu iue ni c. Cui ad fupna rē. Dic no rādu ad itellectu habedu con q b di. cūf q. vgil. li. vj. ene. fupit ee vnu ad inferos defcediffe r vidif se loca vbi fuit. aiemo r uoz. r ea q ibi fuit. r i n ce tra refert q ene as vidit cos qui fcipos inocetes oradur. r q ipse no pnt redire ad fupna sic oprat qz fara no pmit r. r aq intrant meabili se alliga te. i. ipeditre sic qz tranfire no pnt. vñ ibi virgilius. Proia deinde tenet mēti loca. q sibi letu. i. moz te infontes pger manu lucēqz pof si piece aias qa vellent ebere in altro scilicet esse. Nūc pauperie r duos pferre labores. fara ob. ftat. i. iudicia de onū triftiqz pal. Inabil vnda alligat. i. ipedit tral itum. Et nouies ftir. i. palus ifer nalis interfusa. coeret Aug. in pposito fundas se fup dictis ce doctrina virgilij dicit q lucretia etiā pftitura apd deos infernales qles poete descri bnt no pot. r fen di. cu p. h q. fu bi morte itulit in iferno iudicio de oz fit punira. Caplm. XX. Eqs em n fruf. rē. In h ca pbat beat. aug. q pceptu dei d no occidēdo erē dū ad hoc q nul lus debz ifficere

25-1-5. Si nō h' n

Capitulum XX. Eqs ei' frustra in sanctis canonicisq' libris nusq' nob' diuinit' pceptū permissum ve reperiri pōt. vt vel ipsius

Exo-20-10. jait. Nō occides. pferri qz non addidit primū tuū. sicut falsū testimoniū cū vetaret.

Falsuz inquit testimoniū nō dices aduersus proximū tuū. Nec ideo tñ si aduersus seipm q'sq' falsū testimoniū dixerit. ab hoc crimine se p'rauerit alienū. qm regulā diligendi primuz a semetipō dilector accepit. qñ qdē scriptū est. Diliges primū tuū sicut teipm. Porro si falsū testimoniū nō min' re' ē q' d' seipō falsū fatef. q'si aduersus primū h' faceret. cū i eo pcepto q' falsū testimoniū. phibeat aduersus primū p hibeat. possitq' nō recte intelligentibus videri nō esse. phibitū vt aduersus seipm q'sq' falsus testis assistat. q'tomagus intelligendū est nō licere hōi seipm occidere. cū in eo qd' scrip tū ē Nō occides. nihilo deinde addito. nec ipse

Leui-19. vtiq' cui p'cipit intelligat exceptus. Tñ q'daz

seip sum. tñ non extendit ad aia' lia bruta vel ad herbas h' aliqua lē vitam hēant. Manib' tñ illud pceptū sic extendit

3-e-7-e. Caplm. XXI. Tñ q'daz

1-Lor-15. q' pceptū de p rimo nō occiden do capit instan rā quo ad aliq's hoies q's in casu h' hōi tanq' de ministro occider

Ps-77. Capl. XXII. Tñ q'm

In hoc capitulo pbat aug' q' nō licet alicui seipm occidere. nec p' aduersa vitā da. nec etiam de side rio. vite future.

hoc pceptū etiā in bestijs ac pecora conant' extēdere. vt ex hoc ē nullū eoz liceat oc cidere. Tur nō g' r herbas. r q'qd humo radicit' alit' ac figit. Nā r hoc genus rez q' uis nō sentiatōr' viuere. ac p hoc pōt r mori. proinde etiā cū vis adhibet' occidi. Tñ r ap's cū de huiuscemodi se minibus loq'ret' Tu inq't qd' seminas n' viuificat. nisi pri' moriat. Et in psalmo scriptū est. Occidit vites eoz i grā dine. Nūquid igit' ob hoc cū audiuim' Nō occides. v'gul tū vellere nefas dicimus. et manicheoz errozi in sanissi me acq'escim'. His igit' deli ramēz remot'. cū audimus Nō occides. si p'p'ea nō acci pim' h' dicitū eē d' frutes. qz null' ē eis sensus. nec d' irrō nalib' aiantib'. volatilibus n aratilib'. ābulatib'. reptili b' qz nllā nob' rōne sociātur quā si eis datū ē nobiscū h're cōem. Tñ iustissima ordiati one creator'. r vita r mors eoz nris vsib' h' dicit'. Restat vt de hoie itelligam' qd' di

crū ē. Nō occides. Nō altez g' nec te Neq' ei q' se occidit aliō q' hoiez occidit. La. XX

q' Glasdāvo exceptō nes eadē ipa diuina fec' auctoritas vt si

liceat hoiem occidi. h' his ex cept' q's de' occidi iubet. si ue data lege: siue ad psonaz p'te expressa iussioe Nō at ipē occidit q' misterū d'z iu b'ēti. sic adminiculū gladi' ē vtēti: r iō neq'q' cōtra h' p'ce ptū fecerit q' dicitū ē. Nō occi des. q' deo auctore bella ges serit. aut psonā gerētes pub lice p'at' scdm ei' leges. hoc ē iustissime rōis impio sceler atos morte punierit Et ab rāā n' solū h'zē culpur' crude litatis crie. vey ēt laudat' ē noie pierat'. q' voluit filiu'z neq'q' scelerate: h' obediens occidere. Et merito q'rif v'z p' iussu dei sit habēdū q' iep te filiā q' p'ri occurrit occidit cū se imolatur' deo id vouif set qd' redeunti de p'io victo ri p'mit' occurrisset. Nec s'ā son alit' excusat' q' seipm cū hostib' ruina dom' opp'sit nisi qz sp's latē h' iusserat. q' p' illū miracula faciebat. his igit' exceptis q's v' lex iusta general'. v' ipē sōs iusticie de' sp'calit' occidi iubet. q'sq's hoiem vel seipm v' quēlibet occiderit homicidij crimie innectitur Caplm. XXII.

T quicūq' hoc i se

e ipis ptractauerūt animi. magitudine fortasse mirandi. non sapiē tie sanitate laudandi sunt. quanq' si rationē diligenti' cōsulas. nec ipa quidē animi magnitudo recte nominat'. vbi quisq' non valendo to lerare vel queq' aspera vel aliena peccata seipz infeme rit. Adagis eim' mens infir ma dephēdit. q' ferre n' p't v' durā sui corpis fuit utē v' stul tam vulgi opinionem. Ad a io: q' anim' merito dicend'

vn' reprobat fcm theoboro pbi q' leges libri plato nis i q' aiaz hois rept' imortalē eē spe r' d' siderto fu

Exo-2-10. p' ture vite r n' p'f' aliō seipm it' fec.

b Ille potius theo. rē. De isto theoboro scribit talius libro d' ruf calanis questio nibus q' cū nihil sibi occidisset ad uerfi ex muro se i mari picur lecco pla tonis libro c. Lecco plato. rē. Mora q' liber iste platonis vo

23-9-5. Si nō licet

catu' plato i pbe done. vbi plato laquens de ania corpon alligara dicit sic. Donec habemus corp' p'mixtus sibi ra li mō videt' aim' nunq' nos illud qd' iā olim cōcu piscum' satis so cururi sumus. Di

Indic-4. cur etiaz plato in eodem libro mor tem p'bant' eē 3

apprendā Ex q' dicit' forsan the oboro' sumpsit occasionem seip sum interficēdi tñ iad pauca re / spectu. cū plato in eodē libro dic.

homini non esse spōte moriendū. p'pter qd' aug' in fine butus capli dicit q' plato iu dicauit esse hoc

perhibendū. De ista materia pul chre loquitur ma crobius sup som nium scipionis.

Prefatus theo borus in aliqui bus auctoritat' y b' inuenitur no minatus Theo borus ambratiē sis. sic nomina tus a patria vel

ciuitate vt credo

Ordinatio thomas

Tem mlti se intereme rē. In La. XXIII
 ca. ruder aug^o cuidā fruole rōni aliquozū
 q̄ p̄ exēpla quozūdā q̄ seip̄os interfecerunt
 volūt pbare h̄ esse faciendū r̄ p̄ r̄ m̄sio aug^o. b
 P̄ter lucretiā rē. De ista lucretia dictū est. s. ca. xix
 c. Nisi illū ca
 rbonē rē. Carbo
 de q̄ h̄ sit mentio
 dicitur est carbo
 vricensis. ad dif
 ferentiā aliorū
 q̄ dicit sūt carbo
 nes. nam in vbe
 domus q̄dā fuit
 seu s̄āgūnitas
 dicitur carbonū. si
 cur fuit domus
 scipionū fabioꝝ
 vel fabricioꝝ. ac
 multe alie dom^o
 s̄iles. Primus
 aut̄ q̄ nobilitavit
 domū carbonū
 fm̄ valerū libro
 iij. fuit carbo di
 crus censor^o. nā
 censorius idē est
 q̄ iudex moꝝ fm̄
 Hugo. Ipse au
 tē fuit iudex mo
 rū r̄ iō dicitur est
 censorius. dom^o
 sūt ista carbonū
 sic insignita fuit
 pbis vris q̄ ex
 ea multi viri in
 signes dicit carō
 nes p̄cesserunt.
 Unde de familia
 seu de domo ca
 rbonū. A. gelius
 li. xv. dicit sic nō
 vñ s̄ p̄les fm̄ apollinarē marci carones censor^o q̄ ne
 pores fuerūt geniti ex diuersis p̄ibus. duos em̄ ille
 marcus carō q̄ r̄ orator r̄ censor fuit filios habuit ex
 matribus diuersos r̄ erate longe dispares. nā adole
 scente altero r̄ m̄re eius amissa ipse q̄z m̄rū senex so
 lonis clientis sui filiā s̄ginē duxit in m̄rimoniū. Ex
 q̄ natus est ei marcus carbo solonianus. Ex maiore
 sūt carbonis filio q̄ p̄or designatus p̄re viuo moꝝ
 tuus est r̄ egregios libros de iuris disciplina reliq̄t.
 nascit marcus carbo q̄ vehemens orator fuit multas
 q̄ orōnes scriptas reliquit. Die s̄sul in affricā p̄fe
 crus ibidē obiit r̄ ipse q̄dem filiū maiore carbonē ha
 buit sed nō q̄ vrice perijt sed eū q̄ cū edilis curulis et
 p̄or fuisse in galliā narbonēsem p̄fectus ibi defun
 ctus est. Et altero viro censorio filio minore vici so
 loniano nati sunt lucius carbo. r̄ marc^o carō. Mar
 cus hō carbo tribun^o plebis fuit r̄ p̄rurā patēs obiit.
 Et ex eo natus ē morcus carbo p̄orinus q̄ bello civili
 se vrice interfecit de cui^o vita laudibusq̄ euz tullius
 scriberet. p̄ nepotē euz carbonis censor^o dicit fuisse.

*Carbo vricensis in no vricensis
 r̄ quoz fuerunt*

hec. A. geli^o. Tñ p̄z q̄ multi fuerūt carbonis insi
 gnes viri. oēs tñ de vna dono carbonū inter q̄s fue
 rūt duo insigniores. vici carbo censorius q̄ fuit p̄m^o
 vnde r̄ carbo superior: sepe noīat. Et caro vricensis
 q̄ fuit inter iam nominatos vltimus qui est dicitur
 vricensis ab vtri
 cū ciuitate affri
 ce vdi seipm̄ in
 terfecit. de q̄ fac
 aug^o hic mentio
 nē r̄ vocal q̄nq̄
 carbo posterior.
 Causa hō q̄re se
 ipsum interfecit
 erat q̄ nolēbat
 esse sub iulo ces
 sare. Cū em̄ esset
 bellū civile inter
 cesarē r̄ p̄petū
 magnū reliquū
 q̄ senatū. iste ca
 rbo fuit p̄ri p̄
 p̄ij r̄ra cesarē.
 postmodū cū ce
 sar viciasset. r̄ p̄
 petus in egyptū
 turpiter fugeret
 vbi r̄ a rege egypti
 p̄ri decollat^o fu
 it. r̄ eius caput
 missum cesari.
 iste caro reliquit
 as exercitus p̄
 p̄ij recollectit et
 cum nauibus fu
 git in affricam.
 Tandē cū vide
 ret cesarē in om̄i
 bus p̄sperari. ex
 p̄re p̄p̄ij in oī
 bus succumbere
 nolēs aliq̄ modo
 subesse cesari. q̄uis sciret cesarē excellētē fore demētie
 ap̄d vricā seipm̄ interfecit. q̄ factū m̄rū rōanoꝝ val
 de laudauer̄ q̄ strenue r̄ fruose egiss̄. Tñ anne^o flo
 rus in epitomate li. iij. de carone isto dicit sic accepta
 p̄tū clade vt sapiētē erat dignū mortē et ler^o excepit.
 nā postq̄z filiū comitesq̄ ab āplero dimisit lecto in
 nocte ad lucernā libro platonis q̄ de imortalitate aīe
 docēs paululū dēuit r̄ circa p̄mā vigiliā stricto gla
 dio reuelatū mā p̄er^o sel iterūq̄ p̄ussit ausi sūt p̄
 h̄ vix medici violare fomēt^o q̄ iste passus dū absce
 derēt rescidit plagas secutaq̄ vi sanguis moribūdas
 man^o in ipso vulnere reliq̄t. h̄ flor^o. Valeri^o q̄z h̄idē
 li. iij. comēdat dicit ad caronē sic. Tū q̄z clarissimū
 excessus caro vrica monimū ē in q̄ ex vulnerib^o ei^o
 fortissimis plus gl̄ie q̄ sanguis manauit. si q̄dē s̄tā
 tissime in gladiū incubendū magnū hoīb^o documētū
 dedisti q̄nto potior esse debeat p̄ his dignitas sine vi
 ra q̄ vita sine dignitate. hec valer^o. Refert aut̄ vale
 rius li. v. q̄ cesar audita morte caronis dicit r̄ se gl̄ie
 illius inidere r̄ illū scē caronē sue gl̄ie iudicisse. p̄imo
 niū hō ei^o liberis suis incolume suauit. Dec valer^o

Caplm. XXIII
Tem multi se in te
emerūt: ne in man

hostiū puenirēt. Romā q̄
 rimus vix sit factū: sed vix
 fuerit faciendū. Sana q̄pe
 rō etiā exēplis antepōnda
 ē: cui q̄dē r̄ exēpla p̄cordant
 s̄ illa q̄ tanto digniora sunt
 imitacione: q̄to excellentio
 rapitate. hō fecerūt p̄iar
 che: nō p̄p̄he: nō apli: quia
 r̄ ipse dñs christus q̄n eos q̄
 p̄secutionē paterent fugere
 admonuit de ciuitate i ciui
 tatē: potuit admonere vt si
 bi manus inferrēt: ne in ma
 nus p̄sequētium puenirent.
 Porro si h̄ille nō iussit: aut
 monuit vt h̄ mō sui ex hac vi
 ta emigrātib^o se m̄sioēs eternas p̄paratu
 rū esse p̄m̄s̄it: q̄libet exēpla
 ponāt gētes q̄ ignorāt deū:
 manifestū ē: h̄ nō licere colē
 ribus vnū vix deū. Sed tñ
 etiā illi p̄ter lucretiā: de q̄ su
 pra fact^o q̄ videbat diximus
 nō facile repiūt: de cui^o au
 ctōitate p̄scribāt: nisi illum c

*Inuertio
 p̄ p̄. 100*

Abat. 10

subesse cesari. q̄uis sciret cesarē excellētē fore demētie
 ap̄d vricā seipm̄ interfecit. q̄ factū m̄rū rōanoꝝ val
 de laudauer̄ q̄ strenue r̄ fruose egiss̄. Tñ anne^o flo
 rus in epitomate li. iij. de carone isto dicit sic accepta
 p̄tū clade vt sapiētē erat dignū mortē et ler^o excepit.
 nā postq̄z filiū comitesq̄ ab āplero dimisit lecto in
 nocte ad lucernā libro platonis q̄ de imortalitate aīe
 docēs paululū dēuit r̄ circa p̄mā vigiliā stricto gla
 dio reuelatū mā p̄er^o sel iterūq̄ p̄ussit ausi sūt p̄
 h̄ vix medici violare fomēt^o q̄ iste passus dū absce
 derēt rescidit plagas secutaq̄ vi sanguis moribūdas
 man^o in ipso vulnere reliq̄t. h̄ flor^o. Valeri^o q̄z h̄idē
 li. iij. comēdat dicit ad caronē sic. Tū q̄z clarissimū
 excessus caro vrica monimū ē in q̄ ex vulnerib^o ei^o
 fortissimis plus gl̄ie q̄ sanguis manauit. si q̄dē s̄tā
 tissime in gladiū incubendū magnū hoīb^o documētū
 dedisti q̄nto potior esse debeat p̄ his dignitas sine vi
 ra q̄ vita sine dignitate. hec valer^o. Refert aut̄ vale
 rius li. v. q̄ cesar audita morte caronis dicit r̄ se gl̄ie
 illius inidere r̄ illū scē caronē sue gl̄ie iudicisse. p̄imo
 niū hō ei^o liberis suis incolume suauit. Dec valer^o

Libet

Tñ aug. vt patz infra lib. xix. ca. iij. nō iudicat eius more p̄uofā esse aut glīofam nec a credēdā esse fortitudinē s; impatiēcie fuit et alio carbo p̄ba stoicus q̄ fm̄ eusebiū anno iperij augusti. xij. redio duplici q̄ rane seipm̄ interfecit speras p̄ bac vitā aliā vitā meliorē. Quidā. vō credūt q̄ iste fuit carbo ille q̄ scripsit illū libz que puuli discunt in scholis grāmari ce. S; h nō pōt ee. qm̄ in illo libro fit mētio de luca no poeta lucan⁹ autē poeta fuit circa tpa nerōis impatoris et persequēs diu p̄ augustum. Dec igit de caronib⁹ ne q̄s decipiat i noie credens tñ vñū fuisse cū ml̄ ti fuerint. d

Nā si cū filiū q̄ cōtra impiū rē. Dic repbat aug. factū caronib⁹ q̄ seipm̄ occidit ne sub cesare viueret filiū tñ suū non occidit. imo voluit cū sub clementia cesar⁹ viueret. n̄ si iudicat vit turpe viuerē sub victore debu erat ēt pot⁹ filiū suū interfecisse q̄s euz sub cesare p̄ misisse viuerē.

Quo pot⁹ de buerat filiū. p̄tū vt dictū est interfecisse fm̄ errozes romanorū. p̄bat aug. p̄ exemplū de torq̄to q̄ p̄p̄tū filiū etiā victorē hostiū interfecit. et fecit laudabilē fm̄ auctores et scriptores romanos. multo magis ca tho potuit laudabilē interfecisse filiū suū a cesare vi eti. De isto torq̄to et facto suo loquit itez aug. infra libro. v. c. xvij. Idē facit orosius li. iij. et ilius frōtin⁹ libro. iij. c. j. et valerius li. ij. Titus vō luit⁹ historā huius rei magis diffuse et exp̄sere fert lib. viij. de ori gine vrbis. Dicit em̄ q̄ in bello romāoz p̄tra latinof sub cōsulilib⁹ manlio torq̄to p̄dicto. et decio mure q̄ gessit rūt illud bellū cū edicnū p̄sulū esset ne q̄s extra ordinarie pugnaret filius torq̄ti appropinquit ad ca stra hostiū cū suis turmalib⁹. id est cū his q̄ erat de turma sua. Et q̄b⁹ vō tusculanis q̄ latini erant p̄fuit geminus met⁹ q̄ vidēs filiū torq̄ti scies ipm̄ esse vi rū sternuū. in cepit ipm̄ verbis cōtumeliosis allidere ad singulare certamē. fili⁹ vō torq̄ti p̄tū ira motus p̄tū pudore. ne videre certamen recusare p̄gressus

catonē q̄ se v̄tice occidit: nō qz solus id fecit: s; qz vir doct⁹ et pb⁹ hēbat vt merito pura ref recte et iaz fieri potuisse v̄t posse qd̄ fecit. De cui⁹ facto qd̄ potissimū dicā: nisi q̄ amici ei⁹ docti qd̄az viri q̄ b̄ fieri prudēt⁹ dissuadebant imbecillioris q̄ fortioris ani mi facin⁹ cē censuerūt: q̄ de mōstraret nō honestas tur pia p̄cauēs: s; infirmitas ad uersa nō sustinēt. hoc et ipe catho in suo charissimo filio iudicauit. Nā si turpe erat s; victoria cesaris viuerē: cur auctor hui⁹ turpitudis p̄tū filio fuit: quē de cesaris benig nitate oia sperare p̄cepit. Cur nō et illū secū coegit ad mortē: Nā si cū filiū q̄ p̄tra i periu in hostē pugnauerat etiā victorē laudabilē torq̄t⁹ occidit cur victus victo filio pepcit catho: q̄ n̄ pepcit sub An turpius erat p̄tra impiū esse victorē: q̄ p̄tra dec⁹ ferre victorē: Nullo mō igit ca tho turpe esse iudicauit sub victore cesare viuerē alioq̄n ab hac turpitudine p̄tū fer-

est cū eo. quē equo deiecit statim interfecit. et rediēs ad patrē euz spolijs hostis occisi narrauit q̄ fecerat. pater vō statim suo cara multitudine exercitus dixit filio suo. Ex quo tu nec impium p̄sulare. neq; mater statē patris veritus p̄tra edicnū nostrū extra ordinē

ro filiū libera et Quid est q̄ nisi q̄ filiū q̄tū amauit cui p̄cia cesare et sperauit et voluit: rātū glie ipsi cesar⁹: ne ab illo etiam sibi p̄ceret: vt ipe cesar dixisse fert: iudicū: aut vt aliqd̄ nos mūti⁹ dicamus erubuit. **Ca. XXIII.** n̄ Qunt aut istū p̄tra q̄s agimus vt sc̄tū viz iob q̄ tā horreda mala in sua carne p̄peti maluit: q̄ illata sibi morte oib⁹ carere crucianb⁹: v̄t alios sc̄tōs ex nr̄is l̄tis sūma auctē celsissimos fideq; dignissimos: q̄ captiuitatē d̄na tionēq; hostium ferre q̄ sibi nec inferre maluerit: catho ni p̄feram⁹. s; ex l̄tis eozū dez illū marco catoni marcū regulū p̄feram⁹. Lato ei nūq; cesarem vicerat: cui victus dedignatus ē s; iudicū: et ne sub ijeret a seipso elegit occidi Regulus aut penos iam vicerat: imperioq; romano romanus imperator: nō ex ciuib⁹ dolendā: s; ex hostib⁹ laudandā victoriā reporta uerat. Ab eis tamen postea victus: maluit eos ferre ser-

pugnasti et q̄ruj ite fuit discipli nā militares per quā res romana vsq; ad hanc diē stetit soluiti. me q̄ ad hanc neces sitatē induxisti. vt vel republice vel mei ac meoz obliuisci oporteat. nos portius nro delicto ple cremur q̄s repub lica tanto suo dāno nra d̄licta luat. Tiste erimus exemplū. s; tñ iuuentuti salu be statimq; licet r̄i p̄cepit vt cum ligatū ad palum interficeret. Istō factum licet tor⁹ exercitus erbori teret. tñ fecit aro citas pene obe d̄ntio: em̄ ducl milite. Postmo dū vico torq̄tus obrepta victoriā de latinis reuer sus ē romā. Luf senes venci obitā. iunctus vō romana cū tūc et omi tpe vite sue excreta est. frō

tinus vō refert de filio torq̄ti q̄ cū exercitus p̄ eo ad uersus patrē seditionē pararet. ipse seditionē cōpe scuit dicens nō esse rātū quēq; vt p̄pter illū discipli na militaris est; cōmūpenda vñ obrinuit vt ipm̄ puniri paterent. Valerius vō li. ij. istud factū torq̄ti de occisiōe filij iudicat ee magi laudabile q̄ ipse laudare sufficeret et cām assignās dic. q̄ s̄act⁹ ee iudicauit torq̄tus patrē filio forti q̄ p̄tiaz militari disciplina carere. Orosi⁹ vō illd̄ factū iprobar vocās torq̄tū p̄ b̄ facto p̄ridā dicēs sic. Manli⁹ torq̄tus s; victo occur sū tñ nobiliū iuuenū romanorū q̄ legitie exhiberi solet. triūphans p̄ridā nō meruit. **Ca. XXIII.** n̄ Qunt aut istū p̄tra q̄s agimus rē. In b̄ caplo p̄firmat ad huc magis aug⁹ illud qd̄ sup. xij. c. pbauerat. viz q̄ nulli licz seipm̄ interficere p̄ vitan dis aduersis. Et hoc p̄bat p̄ factū artū reguli. de q̄ supra dixi ca. xv. q̄ merito. vt p̄bat aug. p̄ferendus ē carboni et oib⁹ alijs romanis q̄s veteres eoz sc̄pto res laudant. nā in tanta victoriā p̄mansit paup̄im⁹

Narrat titus li-
uius lib. viij. ab
vrbis origine Et
valerius etiā lib
iij. q. artilius ro-
gulus cū in affri-
ca insolentissime
carthagis opes
crebris victorijs
penderet. ac p-
rogari sibi pp-
res pspere p ipm
gestas esse tpe/
riū. l. consulat in
agnā secūdū scri-
psit romā de af-
frica pfulibusq
villibus suō que
in puo agro. vij.
iuger. habebat.
moxius erat. et
q mercenarius q
agrū colere debu-
it sub traicris qu-
busdā reb nacta
iam oportunita/
te discesserat. p-
pter qd petuuit
q in affricā mir-
teret successor. vt
ipse possz redire
ne vco: sua r li-
beri destruerent
alimentis.

simi etiā iuratores q hostes victos moie ac iu-
re belli ferire potuerūt: hi ab hostib victi: se
ipos ferire noluerūt: r cū mortē mīme fo: mi-
darent. victores tñ dños ferre qe eā sibi infer-
re maluerūt: qntomag xpāni vey deū colen-
tes: r supne pñe suspirantes ab hoc facinore
tpabūt si eos dīna dispositio vel pbādos vel
emēdādos ad tps hostib subiuuauerit: qsin
illa hūilitate nō deserit: q ppter eos tā hūil-
venit altissimi: pferim q nullius militar-
ptātis: vel tali militie iura pstringūt ipm ho-
stem ferre supatū.

La. XXV

Cis gram
malus erro:
rē In h ca. pbat
aug. q nō licz ali-
cui seipm occide-
re. etiā ne peccet
in futurū. r spāl-
ne sentiat cupi-
scntiam carnis
qn tūmet ab alio
pollut.

niendo: q eis se auferre mo-
riēdo. Proinde fuauit r b
carthaginē suā dñatide priaz
r in romanoz dilectioe psta-
tiā nec victū auferēs corp-
ab hostib nec iuctū aim a ci-
uib. Nec q se occide noluit
vite h amore seē. hoc pba-
uit cū cā pmissi iurisq iuran-
di ad eos dē hostes qd graui-
us i senatu vbis: q i bello ar-
mis affenderat sine vlla du-
bitatioe remeauit. Tātus
itaq vite hui pteptor cū se-
uicrib hostib p qlibet pe-
nas eaz finire: q seipe pime
maluit magnū scel esse si se
hō interimat. pculdubio iu-
dicauit. In suos oēs lauda-
biles r virtutū insignib illu-
stres viros nō pferūt roma-
ni meliorē que neq felicitat
corrupt: nā in tāta victoria
paupimus pmansit: nec in-
felicitas fregerit. nā ad tāta
exitia reuertit intrepidus.
Porro si fortissimi r pclaris-
simi viri terrene pñe defen-
sores: deo: q licz falfoz nō
tū fallaces cultores: s dāci-
fimi etiā iuratores q hostes victos moie ac iu-
re belli ferire potuerūt: hi ab hostib victi: se
ipos ferire noluerūt: r cū mortē mīme fo: mi-
darent. victores tñ dños ferre qe eā sibi infer-
re maluerūt: qntomag xpāni vey deū colen-
tes: r supne pñe suspirantes ab hoc facinore
tpabūt si eos dīna dispositio vel pbādos vel
emēdādos ad tps hostib subiuuauerit: qsin
illa hūilitate nō deserit: q ppter eos tā hūil-
venit altissimi: pferim q nullius militar-
ptātis: vel tali militie iura pstringūt ipm ho-
stem ferre supatū.

Caplm. XXV

q. Qis g tā malus error
obrepit: vt hō se occi-
dat: vel qz in eū peccauit: vt
ne in eū peccet inimic cū vt
pctōrē vel peccatuz ipm oc-
cidere nō audeat inimicum
At em timēdū ē r cauendū
ne libidini hostili subditum
corp: illecebroza voluptate
animū alliciat pferire pctō
Proinde inqunt nō iā pp-
alienū s pp suū pctm an q b

qsq comittat se d3 occidere. Nullo mō qdē h
faciet anim? vt cōsentiat libidini carnis suet:
aliena libidine pitate: q dō potius eiusq sa-
pientie q corpis cupie subiect? est. Ne ruti
si detestabile facinus: r dānabile scel us ē etiā
seipm hoim occidere: sicut veritas manif-
sta pclamat qd ita desipiat: vt dicat: iam nūc
peccemus: ne postea forte peccemus: Jam
nūc ppetremus homicidiū ne forte postea in-
cidamus in adulteriū: Nōne si tantū dñat in-
iquitas vt nō innocētia s poti? pctā eleganē
sati? est incertū p futuro adulteriū: q certū
de pñiti homicidiū: Nōne satius est flagiciūz
cōmittere: qd penitādo sanet q tale facin?
vbi locus salubris penitentie nō relinquitur
hoc dixi ppter eos vel eas q nō alieni s ppriū
peccati deuitandi cā: ne sub alteri? libidie et
excitate sue forte pferiat vim sibi q moriant
inferendā putāt. Ceterū absit a mēte xpiana
q deo suo fidit: in eoq spe posita eius adiuto-
rio nitit: absit inq vt mēs tal cuiuslibz carnis
voluptatib ad pferitū turpitudis cedat. Qd
si illa cupiscētia inobediētia q adhuc in mē-
bris moribū dis hītat: pter nfe volūtat legez
qsi lege sua mouet: qtomag absq culpa ē in
corpē si pferit: si absq culpa est in corpore
dormientis.

Leplm. XXVI

Ed qdā iquiūt scē
femie tpe psecutio
nis vt insectatores
sue pudicicie deuitarēt: i ra-
ptuz atz necaturū se fluuū
picceat: eoq mō defūcte sē
earūq martyria i catholica
eccia veneratioe celeberr-
ma frequāt. De his nihil te-
mere audio iudicare. Utrū
ei eccie aliqb fidedignis te-
stificatiōib vt earū memo-
ria sic honoret diuisa psuase-
rit auctas nescio: r fieri p-
vt ita sit. Quid si ei h seceit
nō hūanit? decepte s diuit?
iulle: nac errāees s obediē-
tes: sic de sanfon aliud nob
fas nō ē credere: Lū aut dō
iubet seq iubere sine vllis
ambagib intimat: qd obiaz
i crimē vocet: qd obsequiūz
ppietat accuset: S3 si iō si-
ne scelere facit qsq deo im-
mofare filū decreuerit q: h
abraā etiā laudabit seē. Itā
r miles cū obediēs pñati s q

Caplm. XXVI

Ed inqunt
qdā sancte
rē. In h cap. m
det beatus aug?
euidā obiectiōni
q qdā faciūt cō-
tra illō qd dictū
fuit in pcedētī ca-
plo. pbant em q
licz mulieri se oc-
cidere in casu su-
pdicto. Et h q
qdā mulieres de-
qbus eccia cele-
brat sic fecerūt. r
ptz intērio aug?
de mlieribus nū
xpianis q sic se
occiderūt nūq
legi. de gentilibz
sō aliqb h scri-
bit beatus hie-
nymus cōtra io-
uianum.

*Inuocatio
ad legem
p. m. omne*

Judi. 61.

Gen. 22.
23. q. 5

*Wides ja vna
licet qd p
fuit*

legitime pstitutus ehoiem occidit nlla citari
sue lege reus e homicidij: imo nisi fecerit re e
ipcrij deserti atq; pcepti. Qd si sua sponte atq;
auctoritate fecisset: crimē effusi hūani sangui
nis incidisset. Itaq; vñ punit si fecit iniustus
inde punit nisi fecerit iustus. Qd si ira est iu
bente impatore: qd magis iubete creatore?
Qui g audir nō licere se occidere: faciat si ius
sit cui nō lz iussa ptenere. Tūmō videat vtz
dina iussio nullo nutet incerto: nosq; aurem
psciam puenimus: occultoz nobis iudiciū nō
vsurpamus. Nemo scit quid agat in hoie: nisi
spūs hois q in ipso est. Hoc dicimus: h asseri
mus: hoc modis oibus approbamus: neminē
spontaneā mortē sibi inferre debere: velut su
gicndo molestias tpales ne incidat in ppetu
as. Neminē ppr aliena pctā ne h incipiat bfe
grauissimū ppiū: quē nō pollucbat alienum.
Neminē ppr sua pctā pterita ppr q magi hac
vita opus ē: vt possint penitēdo sanari. Nemi
nē velut desiderio vite melioris q post mortē
spatur: q; reos sue mortis: melior post mortē
vita non suscipit.

1. Cor. 2.
23. q. 5.
Si nō lz

*Corollariū
e pcedē ex
capitū Romā
1. 1. 1.*

Capitulū. XXVII
a r Estar vna causa de q
dicere ceperā: q vtile
putat vt se qsq; occidat: scz
ne irruat i pctā vel blaudie
te voluptate: v' dolore se uic
te. Quā cām si voluerimus
admittere: eosq; pgressa
puciet: vt hor: andi sint ho
mines nūc se potius iterime
re: cū lauacro scē regenera
tionis abluti vniuersoz res
missionē acceperint pctoz.
Tunc em ips est cauedi oia
futura pctā cū sunt oia dele
ta pterita. Qd si morte spon
tanea recte sit: cur nō tunc
potissimū sit: Cur baptizat
sibi quisq; parcat. Cur libera
tū caput tot rursus vite hu
ius piculis inf. rit: cū sit faci
lime prātis illata sibi nece
oia deuitare: cum scriptū sit
Qui amat piculū incidit in
illud: Cur g amat tot r tā
ta picula: vel certe etiā si nō
amat suscipiūf: Cur manet
in hac vita: cui abscedere li
citū ē: An vō tā isulsa puerfi
tas cor euerit r a pferatō
ne vitar: auertit: vt si se qsq;
interimē deat: ne vni capti

Eccā. 3

uāris dñatu corruat in peccatū: viuēdū sibi ex
istimet: vt ipm pferat mūdū p oēs horas tem
pratiōib' plenū: r talib' qlis sub vno dño for
midat r innūerabilib' ceteris: sine qb' h vita n
ducat: Quid igit cāc ē: cur i eis exhortationi
b' tpa psumam' qb' baptizatos alloquūdo stu
dem' accēdē: siue ad vginālē integritatē siue
ad pntētā vidualē siue ad ipam thori pūgal'
fidē cū hēam' meliora: r ab oib' peccādi picul'
remota ppedia vt qbuscūq; p' remissionē recē
tissimā pctoz arripiedā mortē sibiq; ingeredā
psuadere potuerim' eos ad dñm saniores pu
rioresq; mittam'. Porro si qsq; h aggrediedū
atq; psuadedū putat: nō dico desipit lz infant.
Qua rādē fronte hoī dicit: interfice te: ne quis
tuis peccatis adicias qūius: dū viuīs lz dño
barbaris morib' impudico: q nō pōt nisi sceler
atissime dicere: interfice te pctis tuis oibus
absolutis: ne rursus talia v' etiā peiora comit
tas dū viuīs in mūdo: tot impuris volutatib'
illecebrosos: tot nephandis crudelitatib' furis
oso: tot erroribus r terroribus inimico. Hoc
quia nephas est dicere: nephas est pfecto se
occidere. Nam si hoc sponte faciendi v. la cau
sa iusta esse possit: pculdubio iustior q' ista nō
esset. Quia vero nec ista est: ergo nulla est.
Non itaq; vobis o fideles christi sit redio vita
vestra: si ludibrio fuit hostibus castitas vestra
habetis magnā verāq; consolationē: si fidam
pscientiā retinetis: nō vos p'sensisse peccatis
eoz q in vos peccare pmissi sunt.

32. q. 5
Ita ne

Capitū. XXVIII.
q Quod si forte cur p
missi sunt qritis: al
ta qdem est puidē
tia creatoris mundi atq; re
etoz: r inscrutabilia sūt iu
dicia eius: r inuestigabiles
vie eius. Clerūti interroga
te fideliter aias vestras: ne
forte de isto integritatis et
pntentie v' pudicicie bono
vos inflat' extulistis: r hūa
nis laudibus delectate in h
etiā aliquibus iuidistis. Nō
accuso qb' nescio: nec audio
qb' vobis interrogata corda
vestra respondent. Tamen
si ita esse ruderint: nolite mi
rari hoc vos amississe vnde
hominibus placere gessistis
illud vobis remansisse quod
ostendi hoibus non pōt. Si
peccantibus nō cōsensistis

La. XXVIII.
q Quod si for
te rē. In h
caplo mīdet bea
tus aug. cuidā q
stioni incidenti
sc: qre deus per
mitit q aliq mu'
licet violare sē
ipsis reuuentib'
r inuitis. de qua
materia etiā tra
ctant supius ca
pitulo. xvj. Et
reddidit aug. hic
tres cas. vt parz
infra. Secunda
cā tangit ibi for
tassis aut rē.
Tercia ibi quan
q r illud rē.

Roz. 11

32. q. 5
Ita ne

*Quare deo pmissi p qdā mō
violare pnt ipis iudicantib' q
cas nōcitat*

dsine gre ne amitteret diuinu accessit auxiliu:
 huane glie ne amaret: huani successit opo
 bnu. In vtroq; solamini pusillanimes: illic
 pbate: hic castigare: illinc iustificare: hic eme
 date. Quaz vo corda interrogata ruder nuq;
 se de bono vginitar; vel viduitario vel iugal
 pudicie supbisse: huiuslib; sentie do d dono
 dei cu treore exultasse: nec iudisse cuiq; par;
 excellentia scitar; r castitat;: huiana laude
 p' posita q tato maior dferri solet qto e bonu
 rari qd erigit laude optasse poti' vt eaz am
 plioz nuerus esset; vt ipse in paucitate ampli
 us emineret. Nec iste qde q tales sunt: si eaz
 qz aliq; barbarica libi do p'ssit pmittit; esse
 causent: nec id credat deū ista negligere: qz
 pmittit q nemo ipune comittit. Queda em
 veluti pondera malaz cupiditatu r poccultu
 diuinu pns iudiciu relaxant: r manifesto vtri
 mo refuant. Fortassis aut iste q hu sibi sunt
 p'scie: no se ex isto castitat; bono cor inflatu ex
 tulisse: r tu vim hostile in carne peresse sut:
 hebant aliqd latentis infirmitat;: q posset in
 supbie fastu si hanc huilitate in vastatioe illa

Sap. 9

b Sicut qda b
 morte re. Dical
 ludit aug. illi qd
 scribit sapie. in
 vbi de enoch sic
 scribit. Raptus
 e ne malicia mu
 tarer intellectuz
 et aut ne fictio
 deciperet aiaz il
 lual. La. XXX
 b Abet itaq; ois fami
 lia re. In h caplo
 ondit beat aug.
 q xpiani omno
 hnt alia solato
 ne in aduersis q;
 infideles q; ad
 uersa cadut ele
 ctis in bonu. r b
 vel in pnti vl in
 futura vita vl in
 vtraq;.

La. XXX.

I nastica il
 le scipio re
 In h caplo assu
 gnar aug. cam q
 re ifideles insul
 tauerit xpianis
 ppter aduersa q
 passi sut tpe va
 statiois vdis et
 die q ca fuit qz
 illi insultates vo
 lebāt male viue

quens nequaq; illu fuisse p
 missuz vt hec accideret scis
 suis si eo mo perire poss; sci
 tas qua ptulit eis r diligit in
 eis. La. XXIX.

b Abet itaq; ois fami
 lia sumi r veri di co
 solatione sua no fallace nec
 in spe rez mutantiu vl labē
 tiu p'stituta: vitaz etiā ipsaz
 tpale mi me penitendā: in q
 crudif ad eterna dōisq; ter
 renis tāq; pegrina vti nec
 capit: malis aut pbatur aut
 emēdat. Illi vo q pbirati ei
 insultat: eiq; dicūt cuz forte
 in aliq; tpalia mala duenerit
 vbi e ds tu? Ipsi dicāt. Vbi
 sūt dij eoz cu tlia panāf p q
 bus euitadis eos vl colūt vl
 colēdos eē p'rendūt. Itā ista
 ruder. De me vbiq; pns e
 vbiq; tot;: nusq; inclusus q
 possit adesse secret' abesse si
 mor'. Ille cu me aduers r
 b' exagitat aut merita exa
 minat aut p'ca castigat: mer
 cedēq; mihi eterna p tolera
 ris pie mal' tpalib' fua: vos
 aut q estis cu qb' loq dignū
 sit saltē d dij vris: qstomag
 de do meo q terribilis e sup
 oēs deos qm oēs dij gentiu
 demonia dñs aut celos fecit.

I nastica ille La. XXX
 scipio qndā pōtifer v
 viueret que s' froze belli pu
 nici in suscipiēdis phrygijs
 sacris: cu vir optim' qreret
 vniuersus senat' elegit cui
 os fortasse no auderet; aspi
 cere ipe vos ab hac ipuden
 tia cohiberet. Cur ei afflicti
 reb' aduers' de tēpib' qrimi
 xpianis nisi qz vram luxuria
 cupit; h're securā: r pditissi
 mis morib' remota oi mole
 stiaz aspitare disfluere? He
 q; ei ppterea cupit; h're pa
 ce r oi gñe copiaz abudare:
 vt his bonis honeste vrami
 h'e modeste sobrie tpan' pie
 h' vt ifinita varietas volupta
 tu ifanis effusioib' exqraf.
 scōisq; reb' ea mala oriāt in

re ipune r no vo
 lebāt iustius vi
 uere q; xpiani. et
 q ifideles sic op
 tauerunt viure
 sc; unuste. r ppe
 h' amauerit pi pe
 ra r odert aduer
 sa. pbat aug. p
 scipione nasticaz
 q nolebat cura
 re cartbaginem
 emala r hostē v:
 bis r bome dir ui
 ne pace r securi
 tate nimia obtē
 ta romāi delicias
 af'auerent. qd ne
 romanis ptinge
 ret. iudicauit ex
 pedies q cartba
 go remāeret i ex
 ercitu romanoz
 Ista scipione vo
 cattit' liu' cor
 neliu scipione. r
 fuit tpe scōi belli
 punici adolescēs
 nōdū qstorius. si
 lius vo erat enei
 scipionis q i by
 spania interfec
 tus fuit durante
 scōo bello puni
 co q eneus fuit
 patruus scipio
 nis affricani. po
 ris q deicitis af
 fricanis r bello
 punico sine ipo
 fuit. Circa ho p
 dicit scipioez na
 sica fac h aug.
 duo. qz p' ondit
 qntē reputatōis
 apd rōanos fue
 rit vt sic appeat
 ei' maior auctori
 tas r deu' pome
 aug. ei' silium.
 Quāru ho ad p
 mū vt meli' itelli
 gat aug. sciendū
 q sicut narrat ri
 tus liu' de scōo
 bello punico lib.
 ur. tēpe scōi belli
 punici postq; bā
 nibal rōanos et
 italiā multis vi
 croz; attriuerat
 nec tū de italia
 recedere volebat
 sed eos vcrabat

P. 95

in que xpianis
 insultauerunt

Liber

affidue. tunc ab his qui romae sacris perant inuenit fuit ta
 le carmen quod hostis alienigenae terre italicae bellum intul
 lisset cuius pellis de italia et vini posse si marris pessim
 uncre nume romae adductu foret. quod carmen fuit ou
 dia libro. ii. de fastis fuit sibyllae. Occasione huius car
 minis miserunt le
 garos romam in
 phrygia quae est p
 asie ut afferrent
 mures pessimam
 etiam legati vero p
 fari transiit p
 appollinem del
 phicum consuluerunt
 cum de agendis. d
 pmissis. p spe
 rum etiam cum adu
 rono atraxit regis
 asie. d. confedera
 tus et amicus ro
 mano. erat. Et
 addidit appollo
 quod cum redirent ro
 mam cum mure pessi
 mura oino be
 bant curare quod re
 cipere in hospiti
 cio ab optio vi
 ro. Ipsa vero p
 mare deponata
 usque ad ostia vi
 mo de epus ostiis cardinalis. deliberavit senatus quod
 esset in vibe vir optimus. et unanimiter decrevit sup
 diciu scipione nasci esse viri optimi vobis. et mure
 dum in ostia cum multitudinem non ad recipiendum ma
 tre pessimura. Quo cum venisset recepit eam et in ho
 spitiu suu romam detulit. Premissa excerpta sunt ex ti
 to liuto. Cuius pars quae praefatus scipio marie reputatus et
 auctoritatis fuit apud romanos. Aduertendum est autem
 quod illa mure pessimura de qua dicitur fuit quaedam statura la
 pidea mure deorum. vnde dicitur quod mure pessimura fuit
 lapis quaedam quem mure deorum incole dicebant. sed incole
 illi loci vnde adducebat. quae sunt dicuntur sit mure deorum. quae
 dam dea quae gentes colebant. alias dicebat. Ista vero mure
 deorum vocat multos nomina. vocat enim mure seu dea pessi
 mura et dea idea a loco vnde fuit transportata. nam idea
 fuit silua quaedam iuxta troiam et phrygia. in qua silua fuit pes
 simura. vnde locus sic dicitur vnde fuit asportata. vnde
 quod ab illo loco sed pessimura. dicunt enim pessimura
 Et quod ab illa silua vocat dea idea. vocat etiam quod
 berecynthia a berecyntho loco vnde alio in quo colebat
 vocabatur celibes et alma et opis et rhea. De ista plus
 dicitur infra libro. ii. ca. iij. vbi augustinus de ipsa facit men
 tionem expressam. b. Et ille scipio dicitur. ponit augustinus h
 consiliu scipionis nasci praefati quod dedit romanis.
 Ad cuius intelligentiam sciendum est quod in octavo libro
 iij. finito tertio bello punico in quo romani penos
 sibi totaliter subiecerant et destruxerant. habitus est in
 ter romanos consiliu. quid de cartagine faciendum
 esset. Quidam vero consuluerunt quod propter perperam
 securitatem vobis romane esset delenda. inter quos
 vir patris hic patris augustinus. fuit carbo videlicet censorius seu

carbo supior. de quo dixi supra ca. xxiij. Quidam vero
 consuluerunt quod propter virtutis curam perperam quam
 semper ex suspitione emule et hostilis ciuitatis sed can
 thaginensis impenderent ne romanis virgo bellis semper
 exeretatus. in segnitatem securitare ex ocio solueret
 carthago non de
 leret. et inter eos
 fuit scipio nasci
 ca vir patris hic patris
 augustinus. De
 ista vero contrarie
 tare scilicet. flo
 rus in abbeuay
 rone titulu li
 bro. xlii. sic scri
 bit. Inter mar
 cum et scipione na
 sicam quorum al
 ter sapiens sum
 vir in ciuitate hab
 bebat. et alter op
 timus etiam tu
 dicabat a senatu
 erat diuersis cer
 taru sententiis.
 cartone suaden
 re bellu. et vir tol
 leret deleretur.
 cartbago. nascica
 dissuadente. pla
 cuit tunc quod car
 thaginenses praefata sedus naues haberent et exercit
 tus extra fines ductissent. et quod socio populi romani et
 amico mansuete arma intulissent. et quod filium eius gulu
 sam qui cum legatis romanis erat in opidum non recepisset
 bellum bis indicit. hec florus. Non est tamen intellige
 dum quod senatus statim post consiliu carbonis cenfae
 rit cartagine oino delenda. imo sicut narrat titus li
 uius libro. xlii. et florus in epistomate libro. ij. Sena
 tus volens mediare inter sententiam carbonis et scipi
 onis praefati cenfuit quod cartbago staret. sic tamen quod non esset
 romanis meruenda. Et ideo voluit quod cartbaginenses
 destruxissent sibi ciuitatem distantem a mari decem militari
 bus. sed quod cartbaginenses hoc noluerunt facere villo
 mo. indicit eis bello expugnata est cartbago. et sumi
 lriter delata. Quosius dicit se nunquam vidisse huius ten
 cij belli punici certam causam ex parte romanorum. Et hoc sen
 sit scipio nascica vir patris patris titu liuii libro. xliij. Quic
 quid vero de hoc sit. constat tamen quod consiliu scipionis de
 cartbagine non subuertenda non habuit effectum. et ideo
 secuta sunt mala in vibe. quae scipio nascica meruebat fu
 tura vbi si cartbago deleret. nam postquam cartbago dele
 ta est et roma portica est securitate quam querebat. sed. xl.
 anno post auersionem cartbaginensium. gestit marius sextus
 consulari. id est iam sexto factus est consul. et certum fe
 re usque ad naturam christi. non cessauerunt romanos in te
 stina bella. nam ipso tempore sic inter se mutuo pugnaue
 runt quod fere perducerent statum romani imperij usque ad certum
 de istis bellis dicitur multa infra libro. ij. ca. xxxi
 Am quod illa quae dicitur. In hoc capitulo con
 firmat augustinus. dicitur scipionis nascica qui dice
 bat vir patris in praecedenti capitulo quod securitas

et par nſmia eſſet nocua. Et narrat aliud factū ſcipi
ontis cuiſdē prinēs ad ppoſitū. Ad cui⁹ intelligentiaz
eſt ſciēdū q̄ ſicut refert orō ſi. iij. ⁊ tit⁹ l. viij. ab
vibis originē. luctio gemitio ⁊ q̄nto ſeruitio ⁊ ſulibus
peſtilētia ingēs orra eſt q̄ multi romani ⁊ maximi p̄ ſū
pri ſunt. ⁊ cuꝝ ſe
quēti anno dura
ret peſtis illa tra
yt vis morbi nec
humāis auxilijs
nec ope diuina lo
uaret. ludi ſenti
ci inter alia celo
ſtis ire placamīa
iſtituti dicunt. q̄
fuit res ſatis no
tia p̄ ſo romano
q̄ ſep̄ fuit bello
ſus. Et dicit tit⁹
l. iij. q̄ iſtitutio
iſtoꝝ ludoz paz
p̄ fuit. ⁊ multum
obfuit romanis
q̄ p̄ ludos hu
iſmōi paſſa ē ci
uitas mala gra
uioꝝ ſcꝝ in mor
bus. Dicit etiā q̄
iſti ludi inchoati
fuerunt a princi
pio ſatis mode
rato. ſed poſtmo
dū vq̄ ad tātā
creuerūt inſantiā
q̄ p̄pter multuz
luxum ⁊ appara
tū vit fuiſſent ro
lerabiles magnif
regibus. Narrat
etiā titus luitus
lib. x. iij. ⁊ vale
ritus etiā li. ij.
ca. j. q̄ poſtmo
dum theatra in
choata ſūt a me
ſala ⁊ caſſio cen
ſoribus ſcꝝ lapi
dea theatra. ſm
belynandum. ſcꝝ
naſica ſcipio auctoꝝ fuit q̄ omnis apparatus eo
rum venditus fuit. et ſenatus conſulto cautum fu
it ne aliquis infra vibem vel prope ad mille paſſus
ſubſellia poneret ad huiusmodi ludos ſpectādos. vñ
ſedens eos ſpectaret. Theatra autē ſunt loca ſic ordi
nata ſpecialiter ad ludos tales ſpectandos q̄ omnes
ſedere poſſunt ⁊ ludos iſtos clare ⁊ diſtincte videre.
q̄ nullus alterius aſpectū impediatur. ſicut p̄ in thea
tris antiquitus conſtructis in vrbē. ⁊ alibi apparent.
Et quia greci primo ludos inuenerunt. ⁊ ſedendo in
theatris eos in primo ſpectāte conſueuerunt. ideo dī
cit auguſtinus hic. q̄ naſica perſuaſit oratiōe grauiſ
ſima. ne grecam luxuriam viribus patrie morib⁹ pa
terentur obrepere. Ludi vero theatrales ⁊ ludi ſceni

et idem sunt. dicuntur theatrales a theatro in quo fu
eri conſueuerunt etiam apud romanos. licet ad rem
pus per naſicam fuiſſet conſtructio theatri impedi
ta. Ludi vero predicti ſm iſidoruz libro. xviij. etymo
logiarum dicebantur ſceni a ſcena que fuit domus
cula quedam. in
medio theatri. i
qua cātabantur
⁊ recitabant car
mina poetarum
vnde i ludis ſce
nicis principa
les perſone fue
runt poetarum
qui ſeruebant
mimi ⁊ hiſtrio
nes ſaltantes et
effigantes mori
bus corporis. es
que a poetis ca
nabantur. In dy
bus ludis multis
cābantur ⁊ ef
figiebantur tur
pia ⁊ inbonēſta
tam de dijs q̄ de
hoibus. ⁊c.
Capl. XXXII.
v Eruntia
men ſato
te ⁊c. In hoc ca
pitulo oſtendit
beatus auguſti
nus quomodo d
mones ſeducerēt
bonos vi cre
derent q̄ ludis ce
nici forent eis in
remediū contra
peſtilentiam. et
pbat q̄ talis ſe
ductio fuit per
culosa in morib⁹
⁊ nocua ſol an
tes ludis circen
ſibus aſſueris.
Qui ſint circen
ſes ſatis diſſuſe
p̄ ſequitur iſu
dorus li. xvij. etymo. Dicebant autē circenſes q̄ ſi cin
ca enſes. nā ſm iſidoruz olim ponebant gladij q̄s q̄dri
ge circuibāt. ⁊ erat ars eq̄s circa picula torāre. Scōꝝ
valerū autē li. ij. iſti ludi iſtituti fuerūt rome a romulo
⁊ vocati ſūt p̄ ſualia. in q̄b⁹ raptē ſūt ſabine. ⁊ ſm ritū
litū celebrabant i honore neptuni. fuit p̄ ſuetudo gē
tiliū q̄ ſic ſacrificabāt i hōꝝ deoz. tra ⁊ ludos celebra
rēt. ⁊ determinati ludi determinat⁹ dijs fuerūt p̄ ſecrari. vñ ⁊
xpiani q̄dā a gētilib⁹ vident accepſſe exēplū. q̄ i dieb⁹
ſolētib⁹ ludis inſēdūt. q̄ ſi eſſet deo gratū. De iſt⁹ lu
dis circēſib⁹ facit h̄ gal⁹ mētionē li. v. eneidios. dicēs
q̄ eneas hos ludos celebrabat in honorem patrie ſuē
Et turta hoc quamuis rome ludi iſti primo fuerūt ce
lebrati. a romulo tamen fuerunt alibi prius celebrati.

Capl. XXXII.
v Eruntia
men ſato

La. XXXII.
v Eruntia ſcitore q̄ iſta
neſcitis: ⁊ q̄ vos iſta
neſcire diſſimulatis aduerſi
te q̄ aduerſus liberatoꝝ a ta
lib⁹ dñis murmurat⁹: ludi ſce
nici: ſpectacula turpitudinū
⁊ licētia vanitatū: n̄ hoim vi
cijs: ſ deoz vfoꝝ iuſſis rome
iſtituta ſūt. Tolerabili⁹ diu
nos honores d̄ferret⁹ illi ſci
pioni q̄ deos eiſmōi colere

b. *Atq; idem.*
 vult dicere aug.
 q; aliqui q; mo-
 rum pestilentia
 possedit non ob-
 stante vastatione
 v; q; gorbis fa-
 era q; oculis vi-
 derat fugiebant
 v; de r venerunt
 cartaginez vbi
 frequerabatur the-
 atra. r quasi tri-
 nue p. histrioni-
 bus se gesserunt r
 more insanor se
 habebant. Cap.
 XXXIII
 a o *Mentes
 ameres r.*
 In hoc ca. redar-
 guit aug. in fan-
 am quorundam ro-
 manor q; cu alie-
 nigena remotissi-
 mi plangeret v; b-
 bis vastatorz ipsi
 dabat se ludis r
 theatra frequera-
 bant. Capitulu.
 XXXIII
 r *Omulus
 r em. r.*
 In hoc ca. aug.
 compar eccliam
 xpi asylo romao
 rum. r pbat q; ec-
 clesia xpi maiore
 habuit potestate
 conseruandi fu-
 gientes ad se q; asy-
 lum. Asylyz
 illd fuit templu
 quoddam a romu-
 lo pstruū. vnd
 dicit cutropius
 li. j. d romulo sic
 loquens. Londi-
 ra ciuitate quam
 ex sui nomine ro-
 ma vocauit. hoc
 egit d dno teplo
 qd asyly ap. ella-
 ur pollicetur cu-
 ctis ad ipm fugi-
 entibus ipunira-
 tem. qua eb cau-
 sam multor dno
 finitumoz q; ali-
 q; ap. d suos cu-
 ues offensam co-
 traxerāt od se fu-
 gientem in ciuit-

*Adhuc romanos
 alios q; plangit eximii
 multos habet p. r
 h. ad hunc finem*

tis. Neq; em erat illi d; suo
 pontifice meliores. Ecce ante
 dicit: si mes r adiu potat erro-
 rib; ebria: vos ali qd sanū cō-
 siderare pmittit. D; ppr se
 dādā corpoz pestilētia ludof
 sibi scēicos exhiberi iubebāt
 pōtifer aut v; ppr aioz co-
 uendā pestilētia ipam scenā
 pstrui phibebat. Si aliq; lu-
 ce mētis aim corpi pponitis
 eligite quē colat. Neq; ei r
 illa corpm pestilētia iō pde-
 uit: q; plo bellicoso r solan-
 tea ludis circētib; assucto lu-
 doz scēicoz delicata sbintra
 uit isania: fasturia spirituuz
 nefādoz puidēs illā pestilē-
 tiā sine debito cessaturaz;
 aliā lōge gūiorē q; plimū gau-
 det: ex hac occasiōe nō corpi
 bus s; morib; curauit imitte-
 re: q; aīas miseror tāt; obce-
 cauit tenebris: tāta dformi-
 tate sedauit: vt etiā mō qd i
 credibile forsitā erit si a nris
 poster; audier romana v; be
 vastata q; pestilētia illa pos-
 bledit: atq; i de fugietes: car-
 thaginē puenire potuerūt i
 theatr; q; r dicit certati p. his-
 tritōib; isanirēt. L. XXXIII
 a o *Mentes ameres: q; s
 est h; rā nō error: s;
 furor: vt eximū v; m sic audi-
 um; plāgētib; orietalib; po-
 pul; r maxis citatib; i remo-
 tissimis terris: publicū luctū
 merorēq; ducētib; vos the-
 atra q; rret;: straret; i plere-
 tis: r mlti o isaniora q; fuerāt
 ātea faceret;: h; ācaioz labē
 ac pestē: h; āc pbitat; r hōesta-
 tis euerisionē: vob scipio ille
 metuebat: q; pstrui theatra
 phibebat: q; reb; pspis vos
 facile corūpi atz euerri r of-
 se cernebat: q; vos ab hosti-
 li strore securos eē nolebat.
 Neq; ei cēsebat ille felcē eē
 rēpublicā: stātib; memib; ruē-
 tib; morib;: s; i vobipl; valuit
 q; d mōes ipū seduxerit: q; q
 hoīes puidi pcauerit. h; ingē*

q; mala q; facit; vob ipurare
 nō vult; mala xō q; patimini
 xpianis ipib; ipurat;: neq; ei
 i v; a securitate pacatā rem-
 publicā: s; luxuriā q; rrit; ipuni-
 tā: q; depuati reb; pspis nec
 corrigi potuist; adūsis. Uo-
 lebat vos ille scipio treri ab
 hoste: ne i luxuriā flueretis:
 vos nec pstrui ab hoste luxu-
 riā rēpūst;: pdidist; vtilitatē
 calamitat;: r miserimū facti
 est;: r pessimū pmāst;: Et tū
 qd viuit; dei: q; vob pendo
 admōet vt corrigam; penitē-
 do q; vob etiā i grat; pstitit vt
 v; b; noie fuoz ei v; i locis
 martyz ei; hostiles manus
 euaderetis. La. XXXIII
 r *Omulus r em. r asylyz
 pstruisse phibēt;: q; q;
 q; pfugeret ab oi noxa liber-
 eēt;: augē q; rretes creāde mlti-
 tudinē citat;: Abirādū i ho-
 nozē xpi pcesit exēplū: h; psti-
 tuert eueriores v; b; qd isti-
 tuerāt ātea pditores: qd aut
 magnū si h; fecerit illi vt ciuitū
 suoz nūer; suppleret;: qd ses-
 cest; isti vt suoz hostiū nūer-
 rositas fuaret;: h; ec r alta: si
 q; vber; r cō mod; potuerit
 rīdeat inimic; suis redēpta
 familia dñi xpi: r pegria ciui-
 tas regis xpi. La. XXXV
 m *Emicrit sane i ipis mi-
 mic; latere ciues futu-
 ros: ne ifructuosum vel apud ipos puter;: q;
 donec pueniat ad pscellos portat ifesos: sic ex
 illoz nūero etiā dei citas h; secū q; diu pegri sa-
 tur i mūdo pncipos cōione scōoz: nec secū fu-
 turos i etna sorte scōoz: q; pti i oculo: pti i ap-
 ro sūt. Qui etiā cū ipis inimic; adūsus deū cu-
 ius faci m gerūt murmurare nō dubitat;: mō
 cū ill; theatra: mō ecclias nobiscū replētēs: de
 correctōe aut q; r dā etiā taliū mltomin; ē de
 spādū si apd apūssimos adūsfarios s; destinari
 amici latitāt;: ad; uc i grati etiā sibi. Perplexē
 q; pē sūt iste due citates i h; sclo inuicē q; pmit-
 te: donec vltio iudicio dirimāt;: de quaz exoz
 tu r pcursu: r debuit finib; qd dicēdū arbitroz
 quantū diuinit; adiuuaboz expediā propter
 gloriā ciuitatis dei: q; alienis a cōtrario com-
 paratis clarius eminebit. La. XXXVI**

ratem recepit. la-
 tini d; mag; rufci
 q; postores. r eti-
 am transmarini
 phryges. qui sub
 enca. r arca des
 sub euandro du-
 ce infuxerāt. Et
 tra ex vortis qua
 siclementis con-
 gregauit corpus
 vt vnu p. lin ro-
 manum efficeret
 Dec cutropius
 Idē etiā narra-
 tē hui; de v; bis
 origine l. j. Cap.
 XXXV
 m *Eminebit
 sane rē. In
 hoc capi. ostēdit
 aug; q; boni pa-
 triter ferre dicit
 societate maloz
 q; multi eoz qui
 sunt modo mali
 sunt a deo pdesti-
 nati ad salutē cē-
 nā. b. De q;
 rū crozu rē. De
 eroru ciuitatis
 d; r ciuitat; dia-
 boli ptractat au-
 gustin; infra ab
 rj. li. vsq; ad. xv
 De pcursu d; ci-
 uitas v; r; vsq;
 s. li. xv. vsq; ad
 lib. rix. De fine
 vero v; r; vsq; ad
 lib. rix. De fine
 v; r; vsq; ad finem to-
 tius operis.*

*boni pariter ferre dicit maloz p-
 netoz*

Amis

La. XXXVI.

f Ed adhuc
qdam rē.

In hoc ca. ostendit
aug. q. restant ad
buc tractanda in
noue libris seqn
ribus. b. Lō
memoranda sūt
em rē. s. lib. iij.

c Deide demō
strandū ē salicet
libro secundo

d Et quam ob
causam rē. scz li.
iij. capitulo. iij.

e Postmoduz
aduersus eos rē
scz a lib. vi. vsqz
ad li. xj. f. Al

f seramus ciuita
tem dei rē. scz li.
cc. a tercio capi
tulo libri decimi.

vsqz ad finē eius

e

streme aduersus eos dicit: q. manifestissimis
documentis cōfutati atqz deuicti conant asse
rere: nō ppter vite pñtis vtilitatē: s. ppter eā

q. p. mortē futura ē colēdos eē deos. Que nō
si fallor q. stio multo erit operosior: r. subtiliori

disputatiōe dignior: vt r. cōtra p. hos in ea dis
serat nō q. s. liber: s. q. apud illos excellētissima

gloria clari sunt r. nobiscū multa sentiunt. scz
de aie immortalitate: r. q. de ver. mūdū pdide
rit: r. de pudētia ei. q. vniūsus qd. pdidit regit

Sz qm. r. ipi in illis q. p. tra nos sentiūt refellen
di sunt: deesse huic officio nō debem. vt refu
tatis impijs p. traditiōib. p. vrib. q. s. de im
pertierit. afferam. ciuitatē dei verāqz pieta
tem r. dei cultū: in q. vno x. acif sempiterna bitu
do pmittit. Hic itaqz mod. sit hui. voluminis

vt deinceps disposita ab alio sumam. exordio

Explicitus est liber primus.
Incipiunt capitula libri secundi

i De mō q. nccitati disputationis adhi
bendus est.

ii De his q. p. mo volumie expedita sunt.

iii De assumēda historia q. ostendit q. mala
acciderint romanis cū deos colerēt
asqz religio xpiana cresceret.

iiii De cultores deoz nulla vnqz a dijs su
is p. cepra p. bitatis acceperint: r. in sa
cris eozū turpia queqz celebrauerit.

v De obscenitatibus quibus mater de
orum a cultoribus suis honorabaf.

vi Deos paganoz nūqz bñ viuēdi sanxat

f Ed adhuc quedā mī
bi dicēda sunt aduer
sum eos q. romane reipubli
ce clades in religionē n. fam
referūt: q. dijs suis sacrificia

b re. p. hibent. b. L. Memorāda
em sunt q. r. quāta occurrere
potuerūt: vel videbunt. s. asqz
esse mala: q. illa ciuitas p. tu
lit: v. f. ad ei. impiū puincie p.
tinētes anteqz eoz sacrificia

c phibita fuissent: q. oia p. cul
dubio nobis tribuerēt si iam
vel illis claret n. fa religio
vel ita eos a sacris sacrileg
phiberet. Deinde demon
strandū est q. s. eoz mores et

d quā ob cam ver. de. ad au
gen dū impiuz adiuuare di
gnat. est: i. cui. p. tate sunt re
gna oia q. s. n. bil. eoz adiuue
runt hi. q. s. deos putāt: q. n. po
tius q. tū decipiēdo r. fallēdo nocuerint. Po
streme aduersus eos dicit: q. manifestissimis

documentis cōfutati atqz deuicti conant asse
rere: nō ppter vite pñtis vtilitatē: s. ppter eā

q. p. mortē futura ē colēdos eē deos. Que nō
si fallor q. stio multo erit operosior: r. subtiliori

disputatiōe dignior: vt r. cōtra p. hos in ea dis
serat nō q. s. liber: s. q. apud illos excellētissima

gloria clari sunt r. nobiscū multa sentiunt. scz
de aie immortalitate: r. q. de ver. mūdū pdide
rit: r. de pudētia ei. q. vniūsus qd. pdidit regit

Sz qm. r. ipi in illis q. p. tra nos sentiūt refellen
di sunt: deesse huic officio nō debem. vt refu
tatis impijs p. traditiōib. p. vrib. q. s. de im
pertierit. afferam. ciuitatē dei verāqz pieta
tem r. dei cultū: in q. vno x. acif sempiterna bitu
do pmittit. Hic itaqz mod. sit hui. voluminis

vt deinceps disposita ab alio sumam. exordio

Explicitus est liber primus.
Incipiunt capitula libri secundi

i De mō q. nccitati disputationis adhi
bendus est.

ii De his q. p. mo volumie expedita sunt.

iii De assumēda historia q. ostendit q. mala
acciderint romanis cū deos colerēt
asqz religio xpiana cresceret.

iiii De cultores deoz nulla vnqz a dijs su
is p. cepra p. bitatis acceperint: r. in sa
cris eozū turpia queqz celebrauerit.

v De obscenitatibus quibus mater de
orum a cultoribus suis honorabaf.

vi Deos paganoz nūqz bñ viuēdi sanxat

vij

Inutilia esse inuenta (se doctrinā
pbica sine auitate diuina vbi quēqz
ad vitia pronuz magis mouet quod
dij fecerint q. qd. hoies disputauerit

viii

De ludis scenicis in quib. dij nō offen
dunt edictiōe suaz turpitudinū: sed

ix

Quid romani veteres de (placantē
cobibēda poetica licētia sēserit quā
greci deoz sicuti iudiciū liberā esse
voluterunt.

x

Qua nocendi arte demōes velint vel
falsa de se crimina vel x. a narrari.

xi

De scenicis apd grecos i reipublice ad
ministratiōē receptis: eo q. placato
res deozū iniuste ab hoib. spernerēt

xij

De romani auferēdo libtatē poet. in
hoib. quā dedest i deos: meli. de se
debuisse itelligē (q. s. dijs suis sēserit
romāos q. dij eoz q. se turpib. ludis
coll. expetebāt idigne eēt honore di

xiii

Abeliox. fuisse platonē q. poet. lo. (uio
cū i bñ moratay: be. si. d. derit q. hos d.
os q. se ludis scēic. voluerit hono: ari

xv

De romāi q. s. dā sibi dos si rōe s. adulari
si dijs villa eēt cura iu. (one isitueit
sticie ab eis romāi accipe debuerit p.
cepta viuēdi poti. q. s. leges ab alijs ho.

xvi

De raptu sabiax alijsqz (mib. mutua
miqtatib. q. i citate romāa ēt lauda
que d. morib. ro. (tis viguere r. pib.
manoz: aut metu cōp. s. s. aut securi
tate resolutis salustij. p. dat. historia.

xvii

De corruptiōe huāne reipublice p. usqz
cultū deoz x. p. s. auferret.

xviii

Quali velut felicitate gaudere r. q. b.
morib. viuē q. tpa xpianē religiois in
que sn. ia fuerit ciceronis de. (cusant.
romana republica.

xix

De dijs romāoz nulla vnqz cura fuerit
ne malis morib. reipublica depisser.
xx

xxi

Claritas rex. p. aliū nō ex fauore aut i
pugnatiōe demonū: s. ex dei veri pen
De syllāis acnib. q. se (dere iudicio
demonēs ostentauerūt adiutores.

xxii

Quātū maligni spūs ad flagicia scētāt
hoies cū cōmittēdis scelerib. q. i. d. nā
exēpli sui insponūt auctoritatem.

xxiii

De secretis demonū monit. q. p. tiebāt
ad bonos mores cū palā i. sacri. eoz
ois neq. cia disceretur.

xxiv

Qua cūsiōe publice disciplie romani
dijs suis placandis sacrauerint ob
scena ludorum.

xxv

De xpiane religionis salubritate.